

№ 4436

МОЛОДНЯК

1

СІЧЕНЬ 1931

МОЛОДНЯК

50

V.N. Karazin Kharkiv National University

01:18967

7

**ПРИЙМАЄТЬСЯ на 1931 рік
ПЕРЕДПЛАТУ**

КОМСОМОЛЬСЬКІ ТА ЛІТЕРАТУРНІ ОРГАНІЗАЦІЇ,
КУЛЬТОСВІТНІ УСТАНОВИ, КЛЮБИ, ВУЗ'и, ШКОЛИ,
ЧИТАЛЬНІ, ВСІ ПОВИННІ ПЕРЕДПЛАЧУВАТИ

„МОЛОДНЯК“

літературно-мистецький та громадсько-політичний ілюстрований журнал-
місячник, орган ЦК ЛКСМУ

РІК ВИДАННЯ П'ЯТИЙ
ОСНОВНІ РОЗДІЛИ ЖУРНАЛУ:

Літературно-художній (оповідання, романи, повісті, п'єси, нариси, етюди,
переклади з новин чужоземної літератури, поезії).

Літературно-критичний (статті, розвідки, літературні портрети).

Суспільно-політичний (статті, нариси, огляди).

Театр, кіно, образотворче мистецтво.

Побут (статті, нариси, листи з периферії).

Хроніка літературно-мистецька (закордонна, столична, провінційальна).

Серед книжок та журналів.

„МОЛОДНЯК“ виходить щомісяця (1—15 числа)
на 7—9 друкованих аркушів (112—144 стор.)

„МОЛОДНЯК“ продається у всіх залізничних кіосках,
Контрагентства Друку на Україні

На 1 рік	4 крб. — коп.
На 6 міс.	2 крб. — коп.
На 3 міс.	1 крб. 10 коп.
На 1 міс.	— крб. 40 коп.

Ціна окремого № (в роздрібному продажі)—50 коп.

„МОЛОДНЯК“ разом з щоденною газетою „КОМСОМОЛЕЦЬ УКРАЇНИ“—
80 копійок на місяць (пільгова ціна).

ПЕРЕДПЛАТУ НА „МОЛОДНЯК“ РАЗОМ З „КОМСО-
МОЛЬЦЕМ УКРАЇНИ“ МОЖНА ЗДАВАТИ ДО ВСІХ
ОКРУГОВИХ ФІЛІЙ ВИДАВНИЦТВА „КОМУНІСТ“

АДРЕСА: м. ХАРКІВ, ПУЦКІНСЬКА, 24,
В-во „РАДЯНСЬКЕ СЕЛО“, журнал „МОЛОДНЯК“

ДО ВІДОМА АВТОРІВ:

1. На рукописові обов'язково ставити прізвище ім'я й по-багькові автора і точну адресу.
2. Рукописи до редакції треба надсилати чисто переписані од руки або на машинці на одному боці аркуша.
3. В рецензіях на книжки, крім назви й автора, треба зазначати видавництво, рік видання, тираж, кількість сторінок і ціну.
4. Неприйняті рукописи, менші як на половину друкованого аркуша, а також рукописи, що ухвалені до друку—редакція не повертає.

6516

МОЛОДНЯК

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ
ТА ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНИЙ
ІЛЮСТРОВАНІЙ ЖУРНАЛ-МІСЯЧНИК

О Р Г А Н Ц К А К С М У

ЗА РЕДАКЦІЄЮ

І. ІСАЄВА, А. КЛОЧЧЯ, П. ЛАКИЗИ,
А. ВОРОБІНА, П. УСЕНКА

$\frac{1}{(49)}$

ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА ХАЛ.У.
Інв. №

59 68
СІЧЕНЬ

1931

ХАРКІВ

Бібліографічний опис цього
видавання вміщено в «Алфавіту
Українського Друку» «Карт-
поному репертуарі» та «С-
писку показників Української
Книжкової Палати»

МОЛОДОЖ

ЛІТЕРАТУРНО-МІСТЕЦЬКИЙ
ТА ТРОМАДСЬКО-ПІЛІТИЧНИЙ
ІЛЮСТРОВАННИЙ ЖУРНАЛ МІСЯЧНИК

О Р Т А Н Ц К У К С М У

ЗА РЕДАКЦІЄЮ

І ІСАЕВА, А. КЛОДЯ, П. ЛАКАЗ
А. ВОРОБІНА, П. ХСЕНА

1
(94)

О. БОЙЧЕНКО

НА ФРОНТАХ П'ЯТИРІЧКИ*)

Товариші! З часу VII та VIII з'їздів ВЛКСМ та ЛКСМУ минуло два з половиною роки. Цей період характеризується колосальними соціально-економічними класовими зрушеннями, так у середині СРСР, як і в міжнародному масштабі. У нас точилася вперта боротьба за генеральну лінію партії, спрямовану на швидше соціалістичне будівництво, на перетворення нашої країни з аграрно-промислової—на країну важкої індустрії. З країни з дрібним індивідуальним господарством—на країну великого усуспільненого господарства. З країни відсталої в технічно-економічному та культурному розумінні—на країну, що випередить передові капіталістичні держави. Точилася боротьба за ліквідацію безробіття, за поліпшення матеріально-побутового рівня робітничих та трудящих мас. Точилася боротьба за зміцнення сили та обороноспроможності СРСР, як бази світової пролетарської революції. Точилася боротьба за витиснення та обмеження приватно-капіталістичних та куркульських елементів, а потім і ліквідацією куркуля, як класу, на базі суцільної колективізації.

Минулий період характеристичний тим, що партія та її керівництво вперто й послідовно здійснювали постанови XV з'їзду партії.

Ми повинні були боротися за утворення «виробництва засобів виробництва». Усе це привело нас до перетворення нашої країни на країну індустріальну, до визволення нас од економічної залежності від капіталістичних держав. Індустріалізація посилювала керівництво пролетаріату трудящими масами селянства, закріплювала диктатуру пролетаріату так усередині СРСР, як і в міжнародному масштабі.

У сільському господарстві, як ви пам'ятаєте, XV з'їзд партії визнав, що: «Тепер, завдання об'єднати та перетворити дрібні індивідуальні селянські господарства на великі колективи, має стати за основне завдання партії на селі».

Тільки цей шлях розвитку сільського господарства забезпечував успішне соціалістичне будівництво.

Що ж ми маємо тепер, в час скликання нашого VIII та IX з'їздів ЛКСМУ та ВЛКСМ?

У капіталістів: 1. Якщо до XV з'їзду партії внутрішній стан капіталізму ховав у собі початок глибокої й гострої кризи капіталізму, то тепер ця криза вибухнула з усією силою.

2. Якщо до XV з'їзду партії у капіталістичних країнах, насамперед Америці, зростала промисловість, то тепер капіталізм, і, насамперед, в Америці зазнавав різкого занепаду, кризи в промисловості, що загострює кризу в сільському господарстві.

3. Якщо два з половиною роки тому капіталізм у сільському господарстві відчував піднесення, то тепер—занепад, гостру кризу в сільському господарстві, що посилює кризу в промисловості.

4. Якщо перед XV з'їздом партії світова торгівля підійшла до довоєнних норм, то тепер ми спостерігаємо занепад її.

*) Доповідь генерального секретаря ЦК ЛКСМУ на VIII Всеукраїнському з'їзді Комсомолу.

5. Тепер у капіталістичних країнах набагато погіршав матеріальний стан робітників та трудящих; там тепер десятки мільйонів безробітних, голодних.

6. До того треба додати внутрішні суперечності в капіталістів, готування до нової війни.

На цьому тлі зростає поліви́вля робітничих мас, зростає клясова свідомість, авторитет братерських компартій та Комінтерну, збільшуються симпатії до СРСР, наростає нове революційне піднесення.

А що ж у нас, в СРСР? 1. Замість загальної кризи у нас загальне зростання, розвиток усього народного господарства в бік соціалізму.

2. Замість зубожіння робітників, трудящих, характерного для капіталізму, у нас—зростання матеріального та культурного рівня робітників і трудящих.

3. Замість багатомільйонної армії безробітних—у нас ліквідовано безробіття.

4. Замість внутрішніх суперечностей та пригнічення меншостей—у нас зміцнено диктатуру пролетаріату та проквітання народів СРСР.

5. У них підрив авторитету та впливу соціал-демократії, соціал-фашизму на робітничу масу. У нас—зростання авторитету комуністичної партії і безмежна довіра до неї.

Цілком очевидно саме життя доводить перевагу соціалістичної системи народного господарства над капіталістичною. Тут усім, навіть ворогам, зрозуміло, що соціалізм перемагає.

Які ж зміни сталися у нас в країні, у наслідок боротьби за генеральну лінію партії за лєнінізм?

Вони полягають от у чому:

Якщо перед XV з'їздом партії у всьому народньому господарстві переважала гуртова продукція сільського господарства перед промисловістю, то тепер «ми напередодні перетворення країни аграрної на країну індустріальну». (Сталін). Тепер ми в основному вже розв'язали зернову проблему і можемо констатувати, «що нам пощастило повернути село на новий шлях, на шлях колективізації» (Сталін). Колгоспник справді став за міцну, справжню підпору партії та радвлadı на селі.

XV з'їзд партії з усією серйозністю поставив завдання цілком перетворити сільське господарство на основі колективізації. Тепер ми маємо поворот села на шлях соціалізму, на шлях колективізації. Тепер питання «хто кого» в промисловості вже розв'язано на користь соціалістичних форм промисловості, розв'язано остаточно та безповоротно. XV з'їзд поставив завдання рішучого наступу на куркуля. Досягнення, що їх дійшли за минулий період як у промисловості, так і на селі, дозволили нам фактично здійснювати гасло «ліквідації куркуля, як кляси, на базі суцільної колективізації». Якщо перед XV з'їздом у нас було відносно велике безробіття, то тепер ми його ліквідували і маємо зростання матеріального добробуту робітників. XV з'їзд поставив завдання ширшого наступу на ідеологічному фронті. Тепер ми з вами практично здійснюємо завдання загального навчання, завдання з цілковитої ліквідації неписьменности, завдання з політехнізації. Ми серйозно поставили та роз'яснюємо проблему кадрів, будуємо по-справжньому в національних республіках та краях пролетарську культуру, національну форму, соціалістичну змістом. XV з'їзд партії поставив завдання—здійснити Лєнінові вказівки: «наздогнати передові країни й перегнати їх також економічно». (Лєнін, том. XIV, част. 2, стор. 213). Тепер деякі з цих країн ми вже перегнали в деяких галузях, а в інших уже можна визначити терміни, коли ми їх випереди́мо.

Якщо ми ставили раніше завдання виконати п'ятирічку, то тепер ми її виконуємо за чотири роки. Тоді ми вступали в реконструктивний період, тепер ми вступили в період соціалізму, в період розгорнутого наступу цілим фронтом. От колосальні досягнення, що їх дійшла наша країна під проводом партії в розумінні здійснення завдань міжнародної пролетарської революції.

Всього цього дійдено завдяки тому, що лінія партії та її керівництво було єдино правильними, тільки на основі цієї лінії можна було мобілізувати робітничі та селянські маси на здійснення генеральної лінії партії. Всього цього пощастило домогтися в нещадній боротьбі з класовим ворогом, з усіма проявами його завдяки ліквідації куркульні, як кляси, на базі суцільної колективізації, завдяки боротьбі та ізоляції опортуністів усіх мастей у середині партії та, насамперед, боротьбі з правим ухилом, як головною небезпекою на даному етапі нашого розвитку, завдяки вигнанню цієї агентури класового ворога з партії.

Ось загальне тло боротьби за будівництво соціалізму, що точилася на минулий період.

Напевне знайдуться товариші, які казатимуть: Адже тов. Бойченко складає звіта ЦК, а каже про будівництво соціалізму взагалі. Проте, все це я кажу для того, щоб довести:

1. Генеральну лінію партії і підсумки її проведення на практиці за минулий час.

2. Що ця генеральна лінія партії є також лінія комсомолу, бо в нас, комсомолу, не може бути іншої лінії, як лінія партії.

3. Що програма роботи комсомолу за минулий період виникла з загальної програми роботи партії коло соціалістичного будівництва.

4. Що комсомол є один з активних учасників та помічників партії в запровадженні генеральної лінії, що привела нашу країну до всесвітньо-історичних класових досягнень.

5. Що генеральна лінія партії привела до зміцнення СРСР, як цитаделі світової пролетарської революції, що наше зміцнення ще більше розхитує капіталізм в його основах, і що активний учасник цього є й наш комсомол.

6. І, зрештою, я все це казав для того, щоб у світлі цих соціально-економічних процесів, що відбуваються в країні, у світлі тієї класової боротьби, що точиться в нас, розгорнути роботу нашого лєнінського комсомолу в усьому русі, підсумувати перейдений шлях, нашу боротьбу за лінію партії, і на базі поставлених від партії завдань накреслити вже нові завдання для нашого юнацького руху, що відповідають періоду соціалізму.

УЧАСТЬ КОМСОМОЛУ В СОЦІАЛІСТИЧНОМУ БУДІВНИЦТВІ.

Основне та головне завдання комсомолу полягало в мобілізації членів спілки та позапартійної робітничої молоді на активну участь в соціалістичному будівництві, активну боротьбу за генеральну лінію партії. Завдання полягало в знаходженні свого місця, у визначенні своєї ролі в новому оточенні реконструктивного періоду. Бо поза активною участю комсомолу в соціалістичному будівництві не може бути правильного лєнінського виховання молоді, виховання інтернаціонального. Бо поза активною участю комсомолу в соціалістичному будівництві, що ми,—зміна партії, що ми—помічники партії, будуть порожні балачки.

Треба було закріпитися на досягнутих успіхах щодо участі комсомольських мас у соціалістичному будівництві; всебічно підтримувати та розвивати форми й методи спілки, що допомагали нам успішно мобілізувати маси молоді в соціалістичному будівництві; остаточно ліквідувати невідповідність

форм, метод та змісту роботи комсомолу з вимогами молоді; виробляти в процесі роботи такі форми й методи, що забезпечують поголовне втягування комсомольців до соціалістичного будівництва; ліквідувати так звані «мертві душі» явище надзвичайно поширене та характеристичне для спілки в минулому.

Темпи роботи комсомолу повинні відповідати темпам реконструкції. Завдання реконструктивного періоду вимагали від нас ще більше класової ідейної насиченості в роботі кожної ланки нашої спілки, ще більшої непримиренності до всього класово-ворожого та чужого. 1929 року лінію спілки в галузі участі в соціалістичному будівництві було сформульовано так:

«Ліквідувати відставання темпів роботи комсомолу та його керівництва від темпів соціалістичного будівництва реконструктивного періоду, що зростають. Відсіля—швидше повернутися лицем до завдань реконструкції».

Питання повороту—це питання не технічне. Ми вважаємо, що питання повороту охоплює всю кількісну та якісну роботу спілки, забезпечуючи боротьбу комсомолу за генеральну лінію партії. Можна одверто сказати, що в питанні повороту розв'язувалося завдання: або комсомол порівнюючи за короткий термін ліквідує своє відставання, поверне всю масу спілки до завдань реконструкції і почне працювати справді більшовицькими темпами, що відповідають новим завданням—тоді комсомол буде справжнім помічником партії, або комсомол у найкоротший строк не ліквідує свого відставання, не зробить щонайскорше повороту всієї маси комсомолу до завдань реконструкції—і тоді виникне небезпека сповзання на шлях опортунізму.

І треба одверто сказати, що завдання повороту розв'язано позитивно. Весь минулий період уся практика нашої роботи, та боротьба, яку комсомол провадив за виконання промфінплану, за виконання п'ятирічки в чотири роки, за розвиток колгоспів, за ліквідацію проривів на тих чи інших ділянках соціалістичного будівництва, активна участь у соціалістичному змаганні, ударництві, той героїзм і відданість генеральній лінії партії, що її проявляв наш комсомол у практичній та повсякденній роботі, той величезний досвід, що ми надбали в класовій боротьбі в усіх її проявах, те ідейно-політичне зростання нашої спілки в борні з опортунізмом,—дають нам право запевняти, що нам пощастило в основному ліквідувати колишні відставання, що для спілки це було роком великого перелому.

А це все визначає, що наш комсомол в основному справляється з завданнями, що їх висуває реконструктивний період. Але ви знаєте, що є товариші, які заперечують цю роботу комсомолу, заперечують поворот. Я не буду багато говорити про це, тов. Строганов і Чемоданов надзвичайно багато зупинялися на цьому питанні. Ось один тип людей, що б'ють себе в груди, галасують—«ми за генеральну лінію партії, ми проти правих і «лівих», ми за політичну лінію ЦК комсомолу», а разом з тим—твердять, що «комсомол повороту лицем не зробив, тільки, мовляв, початок, що в комсомолу хвостистське відставання і він його не подолав, що комсомол сьогодні не виконує цілком взятих на себе завдань реконструктивного періоду». Подумайте самі—хто ці особи і за яку вони лінію? А ось інший тип людей. Вони теж б'ють в груди, запевняючи: «нам не впоратися з труднощами, нам не надолужити темпів, спілка перебуває кризу, серед мас спілки притупилась політична активність, комсомол втратив своє обличчя. Поміж активу криза, актив пасивний».

Це мінаєви, бутиркіни, ліфшиці, товстухи, тощо. Подумайте, що це за люди, та за яку вони лінію?

А ось і третій тип людей: вони також запевняють: «з труднощами ми не впорасмося, темпи треба знизити, скована активність робітничих мас, партія перебуває в кризу, партія відривається від робітничих мас, втрачає своє обличчя, криза керівництва партії неминуча, в країні панує пансько-февдальне ставлення до потреб та інтересів робітничої класи та селянства, ми стоїмо напередодні колосальних змін» і т. інш. Так кажуть праві та ними народжені витвори—право-«лівацький» блок Сирцова, Ломінадзе, Шацкіна.

Висновок треба зробити одвертий—тут ми маємо цілковиту—ідейно-політичну схожість цих усіх поглядів, загальну соціальну природу таких глумачень. Товариші, які твердять, що ми відставали та відстаємо, хочуть вони чи не хочуть, повторюють право-опортуністичні наклепи, ллють воду на млин правих та право-«лівацького» блоку, бажаючи підірвати лінію партії—атакують партію з боку комсомолу.

Треба було, щоб питання господарчого будівництва перетворилися на основні, головні в роботі, стали в центрі уваги спілки. Відійти від форм, метод і змісту роботи комсомолу, що характерні для поновлюваного періоду, усунути перевагу внутріспілкових питань. Підкорити весь зміст нашої роботи завданням соціалістичного будівництва, навчитися політично та організаційно закріплювати зростання активності молоді, завдяки чому «повернути спілку лицем до поширеного періоду реконструкції»—таке було завдання.

І нам це в основному пощастило здійснити. Спроби інакше оцінити роботу спілки і всю нашу діяльність означають не що інше, як бажання теоретично обґрунтувати «кризу» в спілці, що нібито є в її керівництві, нібито є відірваність комсомолу від мас робітничої молоді. Спроби ці спрямовані на те, щоб відволікати комсомол од розгорнутого наступу цілим фронтом, бажання почати з комсомолу боротьбу проти темпів соціалістичного будівництва взагалі. Ми повинні рішуче боротися з тими, хто затушковує, недооцінює, не хоче визнавати наших досягнень, хто тягне нас назад, а не вперед. Це перший фронт боротьби. Ми повинні рішуче боротися і з тими, хто, не дивлячись на величезні досягнення в спілці, не бачить, не хоче бачити окремих хиб, прогріхів, проривів у спілці, хто затушковує ці хибі і тим самим, як і в першому випадку, неправильно орієнтує нашу спілкову організацію і спілкові маси. Це другий фронт боротьби.

У нас є ряд організацій, як от приміром у Донбасі—транспорті, де є прориви, де роботу провадять мляво, погано. А ми визнаємо, що спілка зробила поворот. Уся суть полягає в тім, що ми повинні поворот розглядати з погляду руху всієї спілки, а не як застиглу форму. Ми можемо сказати, що наша спілка здійснювала поворот нерівномірно. У нас була й велика рябизна. Деякі організації пішли вперед, вони кращі, а інші відстають. Візьмемо таку організацію, як комсомол Дніпрельстану, що показує, на думку Центрального Комітету, зразки комсомольської роботи, а поряд візьмемо таку організацію, як донбасівська. Тут робота квола, тут поряд з вирішальними ділянками соціалістичного будівництва треба взяти швидші темпи, ніж у нас були досі.

Але, товариші, все це не означає, що наша спілка до своїх VIII і IX з'їздів не справилася зі своїми завданнями, які висунув реконструктивний період. Це не означає, що вона плентається в хвості, що вона не здійснила повороту. Навпаки—вся наша практика, як я вже раніш говорив, з усією очевидністю підтверджує правильність лінії спілки й партії щодо участі комсомолу в соцбудівництві за минулий період. Товариші, наш з'їзд заходився коло роботи на початку третього року п'ятирічки. Наш з'їзд зібрався вже в період соціалізму. Ця оцінка перейденого етапу зобов'язує нас мобілізувати

всю спілку, і насамперед делегатів VIII всеукраїнського з'їзду на здійснення чергових завдань партії, а звідси й спілки, що їх поставив перед нами XVI з'їзд ВКП і останній грудневий пленум ЦК і ЦКК.

ОВОЛОДІТИ КОМАНДНИМИ ВИСОТАМИ П'ЯТИРІЧКИ.

Зупинимось на трьох вирішальних ділянках—вугілля, транспорт та метал, що є командні висоти в нашому народньому господарстві.

Військові знають значення командних висот у війні. Завоювати їх—значить здебільшого вирішити долю бою. Це не значить, звичайно, що ми не повинні посилити своєї уваги та керівництва в решті галузів промисловості, особливо в таких, як нове будівництво, машинобудівництво та хемія. Навпаки, ми повинні фронтом своєї участі охопити всю промисловість, восередивши, передусім, сили на вирішальних ділянках.

Які ж завдання для нашої спілки стоять, насамперед, на цих вирішальних ділянках? Наше завдання полягає в тому, щоб захопити, так би мовити, по-бойовому, ці командні висоти в свої руки, щоб вирішити проблеми завершення побудови соціалістичної економіки у нас в СРСР.

XVI з'їзд нашої партії поставив перед усією країною, як одну з найголовніших та найважливіших умов здійснення всього пляну будівництва народнього господарства—утворення потужної енергетичної бази в нашій країні. Одне з вирішальних місць в утворенні енергетичної бази посідає вугільна промисловість і насамперед Донбас. Ви знаєте, що за минулий 1929-30 рік, а так само й за особливий квартал, ми вийшли по Донбасу з великим проривом, не додали країні 4 мільйони тонн вугілля. Поглиблення прориву в Донбасі, безперечно, могло б призвести до зниження темпів розвитку всього народнього господарства. Тому пленум ЦК КП(б)У в своїй постанові з 2-Х, політично правильно давши оцінку того стану, який ми маємо в Донбасі, поставив завдання перед усією республікою, і насамперед перед самим Донбасом,—за всяку ціну ліквідувати прориви, віддати свою заборгованість з вугілля країні й підготуватися до третього року п'ятирічки так, щоб виконати програму третього року, як року вирішального.

Які причини призвели до того, що ми маємо такий великий прорив у Донбасі? Ці причини в основному полягають, поперше—в незадовільному, збанкрутованому керівництві «Вугілля» в минулому, яке зняв ЦК партії. Подруге—це невикористання внутрішніх ресурсів, які закладені й таяться в середині самої вугільної промисловості, і насамперед це неприпустиме, злочинне ставлення до використання наявних механізмів, до механізації Донбасу, це—неприпустимо кепська робота в проведенні підготовчих робіт, а також капіталістичного шахтного будівництва; це недо врахування тих господарських змін, які в нас відбувалися всередині країни, недооцінка закріплення кадрів на виробництві, брак потрібної боротьби з плінністю робітної сили, особливо у весняно-літній період і наявність багатьох фактів розгубленості на цій основі.

Комсомольські організації часто не вміли стати на чолі зростання активності мас, скерувати її на виконання програми п'ятирічки. Одною з найголовніших причин прориву в Донбасі був також брак (часто від усіх організацій, в тому числі й комсомольських) відсічі опортуністичним елементам, що сіють паніку й розгубленість у Донбасі, скигання про надсильність і нереальність вугільної програми, брак боротьби з великим шкідництвом у Донбасі, скерованим на те, щоб за всяку ціну зірвати справу шахтного будівництва, зірвати плян і не дати країні можливості виконати програму. Одною з причин кволої роботи організацій Донбасу був

також брак потрібного керівництва від керівних організацій Донбасу, а що до комсомолу—це брак достатнього керівництва комсомолом Донбасу від ЦК ЛКСМУ.

Велика провина лежить на комсомолі Донбасу, бо там 50% всього робітничого складу шахт—комсомольського віку. Коли б тут робота комсомолу відповідала завданням, поставленим від партії, коли б наш донецький комсомол працював справжніми революційними більшовицькими темпами, він був би тоді вирішальною силою, що здатна мобілізувати всю робітничу молодь на виконання програм добутку вугілля, звичайно, під проводом парторганізації.

Комсомол Донбасу був і є політично здоровий, але має загальну кваліфікацію у своїй роботі. При цій загальній кваліфікації ми маємо ряд надзвичайно характеристичних і разом з тим небезпечних явищ у донецькому комсомолі. Хіба мало в нас було таких фактів, коли на багатьох шахтах ми не могли відшукати комсомольця, як кажуть, в день з ліхтарем? Бувало, на шахті працюють сотні й більше робітничої молоді, а в них нема осередків, а якщо й є осередки, то в них 20-30 чоловіка.

Ми мали абсолютно незадовільну участь комсомолу в ударництві. На ряді шахт комсомольці просто не беруть участі в соцзмаганні, не відіграють передової, керівної ролі. У багатьох місцях Донбасу комсомол не тільки завершує соцзмагання, а навіть не організує його.

Безперечно, окремі елементи комсомолу, часто й керівники—виявляли хвостистські, правоопортуністичні настрої. І часто з цими хвостистськими правоопортуністичними елементами наші організації в Донбасі не вели потрібної боротьби.

Тут з Донбасу є 150—200 делегатів, і вони знають, що не мало в нас було прикладів у Донбасі, коли на окремих шахтах у комсомолі були глитаї, підкуркульники, люди вислані, позбавлені права голосу, діти офіцерів. На окремих шахтах класовий ворог пробирався до осередку, провадив одчайдушну контрреволюційну роботу, приховуючися комсомольським квитком. І з ними не проводили організаційної боротьби. Такі факти говорять за те, що від окремих комсомольців, а іноді й окремих секретарів осередків ми маємо притуплення потрібної класової комсомольської чуйності, кволо розвинену самокритику. На багатьох шахтах, товариші, ми маємо відрив комсомолу від робітничої молоді, що потверджується припиненням будь-якого зростання цих осередків.

Такий стан у Донбасі, маючи на увазі вказівки ЦК партії про кваліфікацію роботи комсомолу та недостатнє керівництво від ЦК ЛКСМУ, поставив перед нами завдання домогтися зміцнення керівництва, насамперед, у районах, домогтися того, щоб мобілізувати комсомольську масу, впорядкувати організацію, злітувати її.

Який же висновок можна зробити, виходячи з тримісячної роботи комсомолу в особливому кварталі? Можна сказати, що ми в Донбасі маємо безперечне зрушення в роботі організацій, у тому числі й комсомольській. Безперечно, ми маємо поліпшення роботи тепер, у наслідок чого набагато збільшився видобуток, порівнюючи з вереснем. Звичайно, товариші, все це досягнуто завдяки посиленому керівництву від партії, завдяки тому, що ми маємо прояв нечуваного ентузіазму робітничих мас у Донбасі.

Але, товариші, водночас говорити про те, що ми вже забезпечили відповідними темпами виконання програми, що розвинені темпи в Донбасі гарантують нам виконання програми—ми не можемо. Навпаки, ми повинні з усією різкістю підкреслити: теперішні темпи роботи в Донбасі виконання вугільної програми не гарантують нам покищо виконання завдань, поставлених перед нами третім роком п'ятирічки.

Товариші! ЦК КП(б)У на третій рік п'ятирічки поставив перед Донбасом завдання дати 56 мільйонів тонн вугілля. Це завдання є мінімальне, вважаючи на можливість самого Донбасу та на потреби соціалістичного будівництва. Це є мінімальна програма для того, щоб розв'язати проблему — «догнати й випередити передові капіталістичні країни в технічному та економічному відношенні».

У галузі темпів нашого будівництва в Донбасі щодо видобутку вугілля ми, безперечно, випереджаємо всі передові капіталістичні країни. Виконавши програму 1931 року, ми відсотком механічного видобутку далеко залишимо позаду Англію, випередимо Америку й також залишимо її позаду — й у нас залишиться тільки Німеччина, яку ми теж випередимо. Але це ж тільки темпи нашої роботи, темпи видобутку вугілля. А ми повинні разом з вами пам'ятати попередження тов. Сталіна, що не можна темпи плутати з рівнем. За рівнем, ми від Америки відстали вдсятеро. Ми не даємо країні вугілля стільки, скільки треба.

Нам потрібно насамперед заходитися всерйоз коло питання організувати безперервну роботу, збільшити цикли, підняти продукційність зарубної машини. Тут усе залежить від людей, їхньої організації, використання машини та доброго технічного керівництва. Особливий квартал нас переконав у цій можливості та колосальності виробничих резервів, що ми їх не використовуємо, не організовуємо. У грудні 1930 року продукційність зарубної вже давала 2104 тонни, а на 1931 рік ЦК КП(б)У встановив продукційність зарубної в 2760 тонн на місяць, і це завдання — здійснимо.

Отже, перше вирішальне завдання — виконати план за всяку ціну. Наше друге основне завдання — боротися за піднесення продукційності зарубної, за людське, культурне, соціалістичне ставлення до механізмів, до їхнього використання. Треба сказати, що збільшення продукційності зарубної вимагає й спирається на потребу найщільнішого й органічного сполучення та підпорядкування всіх виробничих процесів видобутку вугілля зарубною. Це значить, що підготовні роботи — відкочування, постачання, транспорт, ремонт повинні бути так налагоджені, щоб забезпечити безперебійну роботу зарубної машини. Все це повинно бути скеровано до того, щоб ми збільшили до можливих меж продукційність зарубної. Ми знаємо, що раніш вважали за неможливе збільшити довжину лави, тепер ми маємо подовшання лави. Вважали за неможливе збільшити кількість циклів зарубної машини — їх уже збільшено. Вважали за неможливе, щоб зарубна працювала три зміни, тепер ми маємо такий стан, коли зарубна машина працює на три зміни, маємо приклади й факти добової роботи зарубної.

Наше завдання полягає в тому, щоб досвід та досягнення в роботі окремих організацій Донбасу щодо піднесення продукційності й правильного використання механізмів, насамперед — зарубної машини, приклади соціалістичної організації праці зробити здобутком всього комсомолу Донбасу, навчити комсомол, як треба працювати.

Третє завдання — підняти продукційність праці кожного комсомольця, кожного робітника справжньою соціалістичною організацією праці, організацією соцзмагання та вдарництва на виробництві. У нас з продукційністю праці справа стоїть не зовсім гаразд. Ми маємо тут разючу відміну, яка впадає в вічі. Я хочу навести вам цифри добового видобутку одного робітника в кілограмах у нас та за кордоном. 1928 року наш робітник давав 531 кілограм, в Америці робітник давав 3960 кілограм, цебто у вісім разів більше.

Нам можуть зауважити: ви повинні бачити різні соціальні умови. Так, ми повинні бачити й бачимо різні соціальні умови, але водночас кажемо, що за нашої соціалістичної системи, коли робітнича класа є господарем ста-

кеша, коли вона здійснює диктатуру, наша система організації праці та господарства, соціалістична система, при використанні американської техніки, повинна давати не знижену, а набагато підвищену продукційність. Наша система повинна давати продукційність одного гірника набагато більшу, ніж це маємо в окремих капіталістичних країнах.

Четверте наше завдання щодо вугілля—це поліпшити якість його та знизити собівартість.

П'яте завдання, що стоїть перед нашим комсомолом у Донбасі це—завдання перебудувати роботу відповідно до змінених господарських умов Донбасу, що його механізують. Ми звикли дивитися на Донбас так, що там людина дає видобуток, працюючи киркою, цілковито забуваючи його механізовану основу. Донбас вимагає постійної робітної сили, прив'язаної до нашої соціалістичної машини, що відповідає за стан у Донбасі. Він не терпить літунів, сезонників, бігунів, того великого переселення народів, яке ми спостерігаємо в Донбасі.

Машини складна, машина в технічному відношенні раніше небачена, вимагає культурного, доброго соціалістичного ставлення до себе. Ми повинні здійснити гасло ЦК комсомолу України—опанувати механізми з погляду виховання, готування кадрів і, насамперед, кадрів, відданих справі робітничої класи, справі будівництва, які поведуть механізацію вперед, які доможуться через механізацію справжнього здійснення більшовицьких темпів роботи в Донбасі. Ось основні вирішальні завдання всього донецького й українського комсомолу. Ми тут повинні кинути гасло «Український комсомол лицем до Донбасу», до вугільної промисловості для того, щоб 1931 року, за всяку ціну, виконати й перебільшити програму вугільного видобутку. Окремі зразки, окремі приклади на багатьох шахтах, багато прикладів, коли окремі ділянки лави перевиконують програму, окремі приклади піднесення продукційності праці робітників спрямовані зразки соціалістичної організації праці переконують нас з усією очевидністю, що програма здійснима, програма реальна. Ми маємо в Донбасі колосальні можливості виконати цю програму й мова мовиться про те, щоб організувати по-справжньому працю й піднести велику активність мас, комсомолу, молоді, щоб ті можливості, які є, перетворити на дійсність.

Транспорт є для нас продовження одного виробничого процесу. Можна просто сказати, що весь процес соціалістичного будівництва—в прямій залежності від роботи транспорту. Тов. Сталін на XVI з'їзді партії поставив завдання транспорту так: «Не зважаючи на величезне значення транспортного господарства, реконструкцію цього господарства, транспорт все ще відстає від загальних темпів розвитку. Чи треба ще доводити, що за такого стану ми ризикуємо перетворити транспорт на вузьке місце народного господарства, що зможе загальмувати наше просування вперед? Чи не час уже покласти край такому стану!?».

На 1931 рік перед транспортом стоять надзвичайно важливі завдання на Україні. Треба на транспорті збільшити вантажообіг на 42% проти 1930 року, довести збільшення прибутковості українських шляхів на 821 мільйон крб., підвищити вимірники пересічно на 15%, продукційність праці на 45%, зниження собівартості перевозів на 23% та знизити норми витрачання на 16%. На Україні в транспортне господарство буде вкладено 247 мільйонів крб.

Ось ті колосальні завдання, що стоять перед транспортом на 1931 рік. Якщо ж поглянути на роботу нашого комсомолу на транспорті, то ми повинні просто заявити, що його робота квола, що характеристична обставина для транспортного комсомолу є незадовільна участь його в соціалістичному змаганні, ударництві.

Якими ж шляхами повинна йти робота нашого транспортного комсомолу? Робота нашого транспортного комсомолу повинна йти шляхами, що забезпечують реконструкцію та раціоналізацію транспортного господарства. Реконструкція повинна йти, поперше, збільшенням потужності паровозів. Якщо взяти потужність наших паровозів та паровозів капіталістичних країн, то в капіталістів потужність паровозів на половину більша, ніж у нас. Перед нами стоїть завдання на нашому транспорті змінити старі паровози, нездатні везти важкі вантажі. Далі стоїть проблема збільшити вагову силу вагонів. Поступово ввести потужні паровози. Стоїть питання про заміну двовісних вагонів 48-тонниками. Це полегшить завдання посилити потужність паровозів і збільшити вагонопотужність вагонів. По тому стоїть завдання запровадити автоматичне відчіплювання. Це дасть колосальну економію. Устаткування рухомого складу автоматичними гальмами збільшує швидкість поїздів і майже виключає можливість катастроф. Заміна теперішнього блокування утворює чіткішу оперативну роботу кожної станції, або теперішній телеграфний зв'язок є гальмо з погляду технічних можливостей. Треба реконструювати цей вид транспортного господарства. По тому механізація вантажо-розвантажувальних робіт.

Ми повинні поставити на транспорті завдання підняти широкий раціоналізаторський рух у масах робітничої молоді та серед комсомольців. Наше завдання полягає в тому, що наявне транспортне господарство—паровози й вагони—як слід використати. Треба домагатися за всяку ціну збільшити вантажність вагону до 18 тонн. У нас один вагон пересічно недовантажує 5½ тонн.

У нас різні приклади неполадок на транспорті. Якщо взяти використання паровозу за добу, то з 24 годин поза депо він перебуває 8—10 годин, а 14—15 годин перестою в депі. І найгірше, що робітні 8—10 годин не використовується повнотою. Це за нашої бідності, за найгострішого браку в паровозному господарстві. Наше завдання полягає в тому, щоб збільшити за всяку ціну комерційну швидкість поїздів. Нам потрібна реконструкція транспорту з погляду перероблення рухомого складу.

А що в нас виходить? Пересічна комерційна швидкість в Америці становить 23 кілометри на годину, а на Україні—тільки 12½. Ми маємо такий стан, коли фактичний рух вантажних поїздів на перегонах дорівнює 21% добового часу, себто одну п'яту всього часу він перебуває в перегонах та русі. На проміжних станціях поїзд перестоює 11%, а на другорядних станціях—60—70% добового часу. Від такого кепського руху в нас трапляються казусні явища, коли найважливіші вантажі йдуть місяцями, коли вагони перестоюють на станціях без ніякого використання, завдаючи тим самим країні великих збитків. З цим найсерйознішим лихом на транспорті ми повинні якнайшвидше покінчити, щоб наші залізниці поставили на ступінь, який повністю міг би задовольняти потреби народного господарства, що швидко зростають.

Товариші, якщо взяти роботу металургійного комсомолу за минулий період, то можна буде відшукати ряд позитивних зразків роботи комсомолу в галузі металургії. Наприклад, на заводі Макіївки, завод Ільча, Дзержинського тощо.

Але тепер ми повинні роботу нашого комсомолу в металургії підняти на вищий щабель, накреслити нові шляхи для нього. Шляхи, якими повинна йти робота комсомолу в галузі металургії—це активна участь комсомольських організацій у реконструкції заводів, обговорення плану робіт, складання графіків, використання досвіду заводу ім. Дзержинського. Треба ліквідувати невідповідність між мартенівськими цехами й вальцювальними; часто-густо вальцювання стоїть через брак болванок. У нас так розрахована

продукційність праці між домною, мартеном та вальцюванням, що одне гальмує друге. Ми повинні домагатися в найкоротший термін ліквідувати цю невідповідність, підпорядкувати можливості й розміри продукційності праці доменної печі й мартену, які розв'язують питання. Треба застосувати найповнішу техніку: агломерація шахти (її спікання); сухе гасіння коксу; раціоналізація виробництва та зниження собівартості.

Тут багато треба працювати, бо пересічна продукційність доменних печей радянського Союзу на одного робітника на рік становить 330 тонн, а в Америці доменна піч виробляє на одного робітника 3.300. Рівно вдесятеро більше. Треба поліпшити якість витрачуваної сировини, руди та коксу.

У них, у капіталістів, йде на 1 тону чавуну руди 1,582, тонн, у нас 1,833. У них іде коксу на 1 тону чавуну (Німеччина 1926-29 рік) 0,909, у нас—1,135. Тут лежать ці відсотки зниження собівартості металу. Треба поліпшити сортування руди, підготовлювати сировини для домен, а не валити що попало. У галузі вальцювання нам потрібно здійснити жорсткий контроль над прийманням болванки, організувати жорсткий контроль над нагрівом болванки, поліпшувати добір вугілля, використовувати доменний та коксовий газ. Для цього ми маємо всі передумови, треба тільки серйозно заходитися коло цього питання. Ось, товариші, всі три вирішальні завдання в галузі соціалістичного будівництва, що стоять перед нашим українським комсомолом.

Я не можу зупинитися на решті ділянок соцбудівництва, на нашій хемії, що в умовах України є дуже серйозна галузь промисловости, на нашому машинобудівництві, на питаннях капітальних вкладень, що становитимуть буквально мільярди карбованців. Наше завдання—загострити увагу на основних ділянках соцбудівництва й передусім на вугіллі, металі та транспорті, поширити свій вплив, поліпшити свою роботу на всіх ділянках соцбудівництва й передусім в справі нашого капітального будівництва. Треба розгорнути загальний фронт наступу комсомолу на всіх галузях господарського будівництва, не залишаючи жодної з цих ділянок.

СЕРЕДСПІЛКОВІ ПИТАННЯ

Перейду до питання про зміцнення й поширення лав комсомолу. Ми, як я вже говорив, останнім часом набагато виросли, поширили свої лави. Але разом із тим, у зростанні нашої організації ми маємо одне негативне явище, що має бути ліквідоване найближчим часом: за цей час ми зменшили відсоток робітників з 44 до 37,9½ відсотків, приблизно, більше, як на 4 відсотки.

Центральний Комітет комсомолу поставив завдання—ліквідувати цей прорив. Останнім часом ми маємо в ряді організацій чимале поліпшення зростання, приміром, у Донбасі, Дніпрельстані, у Дніпропетровському, Одесі, Києві, Харкові. Але тепер покищо ми не забезпечені від подальшого зменшення відсотку промислових робітників у нашій організації. Ми маємо колосальну базу зростання, бо на ряді заводів охоплено робітничу молодь тільки на 20—30 відсотків, пересічно на Україні охоплено комсомолом 40 відсотків. Цю базу для зростання ми повинні використати. На селі у нас стоїть завдання широко втягнути передову колгоспну молодь до спілки, утворити могутні сільські організації, організувати в кожному колгоспі осередки. Це в свою чергу потребує збільшення й посилення пролетарського проводу. Ми повинні серйозно поставити питання про виконання гасла сто відсоткового охоплення робітничої молоді комсомолом.

Разом із тим, ми повинні ударити на ту опортуністичну оцінку, що й дехто дає у питаннях зростання. До чого вона зводиться? Перше—про перевиховання молодого куркуля, що потрапляє на завод. Ця теорія стара, але вона має своїх прибічників і тепер. Нещодавно у нас на харківській міській конференції виступав один делегат, який пропонував залучити до спілки молодого куркуля і перевиховати його. Ми мали такі пропозиції, щоб до не proletарських верств молоді, що потрапляють на завод, знижувати вимоги з погляду зменшення виробничого стажу, зробити не три роки, а, скажімо, півтора чи два. Наша лінія—це замість перевиховати молодого куркуля всередині комсомолу—рішуча й нещадна боротьба так із молодим, як і з старим куркулем і куркульнею, як класом, і лінія на ліквідацію й на базі суцільної колективізації.

Ми маємо й другу теорію—про стовідсоткове залучення до комсомолу колгоспної молоді. Ми вважаємо, що ця лінія неправильна. Тут товариші «перестрибують». Ми повинні повести лінію на те, щоб широко залучити до спілки дійсно передову колгоспну молодь, але таку, яка б на ділі довела свою відданість партії у боротьбі з куркулем за колгоспи.

Потім неправильне гасло про націоналізм у питаннях зростання. Ми маємо таку «пропозицію»—не поширювати на єврейську робітничу молодь гасла про стовідсоткове охоплення робітничої молоді комсомолом. Чому, питаємо? Виявляється—тому, що єврейська робітнича молодь найменш пролетарська, класово найменш стійка, що вона в минулому має не proletарське коріння тощо. Це реакційне, буржуазне настановлення, з яким ми повинні рішуче боротися, це прояв найгіршого, найгіднішого повзучого націоналізму в питаннях зростання і ми на нього повинні рішуче вдарити.

Кілька слів про ЮП. У цьому світлі перед нами стоїть завдання про ЮП. У нас піонерорганізація разом із жовтєнятами складається з 1 мільйона малечі,—багато, але цього абсолютно не досить. Ми маємо у нас на Україні дітей піонерського віку, жовтєнят, найменше 6—7 мільйонів. А в ЮП і серед жовтєнят маємо тільки 1 мільйон. Якщо подивитись на склад, то найгірше стоїть справа з залученням дітей робітників, і головне тих, що мешкають на околицях. Це, звісно, говорить і про якість піонерроботи. Якщо піонерорганізація вилізла з тієї кризи, в якій вона була, якщо піонерорганізація у себе розв'язала проблему пов'язання своєї роботи безпосередньо з соцбудівництвом, то в середині піонерорганізації ми маємо велику небезпеку, що йде лінією надзвичайно повільного зростання, і насамперед, коштом дітей робітників. Тут ми повинні найближчим часом здійснити лінію спілки про головне залучення до піонерорганізації усіх дітей трудящих.

Про військову роботу. З військовою роботою у нас зовсім нетарарад. По багатьох місцях військова робота у нас у затишку, ми маємо наявність опортуністичних фактів у військовій роботі, недооцінювання військової безпеки. Дивляться так, що наколи що трапиться—шапками закидаємо. Тут уже говорили попередні доповідачі про небезпеку війни, що насувається, і насамперед, інтервенції проти Радянського Союзу. Ми тут на з'їзді повинні по-більшовицькому, по-справжньому розв'язати питання про загальне військове навчання. Усі—хто не навчається військовій справі, на ділі не усвідомив завдання підняти обороноспроможність країни, підняти боєспроможність лав комсомолу. Ми повинні ударити на байдуже ставлення ряду наших місцевих організацій до шефства над Чорноморською флотом і Червоном козацтвом та іншими частинами Червоної армії.

Щодо політосвіти. На мою думку ЦК комсомолу правильно провадив лінію, що без революційної теорії не може бути революційної практики. Ми натискували, особливо останнім часом, на потребу озброїти марксо-ленінською теорією, наш комсомол освітлив шлях руху, шлях боротьби за

перемогу соціалізму, щоб комсомолец, молодий робітник, озброєний політичними знаннями, теоретично письменний, ще краще, не помиляючись, заправляв би в життя лінію партії. Це відбулось у тім, що ЦК комсомолу поставив завдання проведення політбою. Треба визнати, що політбій у нас на Україні себе виправдав. Нам удалось справу політосвіти, політичного й теоретичного руху набагато зрушити з мертвої точки тим, що політбій викликав великий інтерес не тільки в молоді, але й в селян і робітників.

Ми маємо в ряді організацій зростання мережі політосвіти різних семінарів, зльотів тощо. Але не зважаючи на все це, треба проте сказати, що в нашому комсомолі теорія відстає від практики. Ми повинні всерйоз, по-справжньому закріпитись на перших досягненнях політосвіти, які ми вже маємо.

Подруге—за цю зиму запровадити в життя постанови з'їздів комсомолу про загальну політичну освіту. Людина політично не навчена, об'єктивно у своїй роботі стане у безвихідь, а якщо говорити про наших активістів, то ми повинні поставити питання прямо—активіст, що політично над собою не працює для підвищення теоретичних знань і тому людина політично неписьменна—повинна бути позбавлена права бути на керівній роботі. Ми повинні зажадати від нашого активу всерйоз, по-справжньому заходитись коло роботи над собою.

Останнє питання—про партійне керівництво. За останній час партійне керівництво набагато поліпшилось і в наслідок поліпшення партійного проводу є досягнення комсомолу. Тільки посиленням партійного проводу, так безпосередньо, як і лінією партійного ядра, що працює в комсомолі, можна було домогтись таких колосальних успіхів.

Проте, завдання, що поставила перед комсомолом партія, вимагають подальшого поліпшення керівництва від самої партії. Треба сказати, що в ряді наших місцевих партійних організацій є факти недооцінювання ролі комсомолу. Хіба не факт, що в тому ж Донбасі, в ряді сільських організацій, у ряді промислових підприємств, де ми маємо великі комсомольські організації, завдяки фактам недооцінювання комсомолу, його як слід не використовують? Хіба не факт, що у нас підчас найсерйозніших кампаній в планах деяких парторганізацій ви знайдете завдання профспілкам, знайдете там кооперацію, господарників, кого завгодно, а про комсомол часто забувають? Хіба, товариші, це не факт, що в нас ряд місцевих організацій від комсомолу менше вимагає щодо його роботи в тих чи тих питаннях, ніж од першої-ліпшої організації?

Ми повинні рішуче вдарити на таку практику. Треба, зрештою, примусити, щоб кожна місцева парторганізація зрозуміла, що наш комсомол є помічник партії і що вона повинна працювати над тим, щоб комсомол по-справжньому став за цього помічника і відповідати за роботу комсомолу.

Товариші, виконання плану народнього господарства вимагає подальшого розвитку соціалістичного змагання. Головне джерело, що дозволило партії виконати програму минулого року, виконати практично й здійснити завдання п'ятирічки в чотири роки—є ентузіазм робітничих мас, що виявилось у соцзмаганні й ударництві, у зустрічному промфінплані. Таке становище для нас лишається і на третій рік п'ятирічки. Ми повинні шукати джерело подолання труднощів нашого зростання, що стоять на шляху здійснення програми третього року п'ятирічки, в широко розгорнутому соцзмаганні, ударництві, піднесенні ентузіазму робітничих мас, комсомольської молоді.

Наше завдання полягає в тім, щоб у світлі змінюваного лиця господарства, в технічному й економічному розумінні, перевести соцзмагання на вищий щабель, підвісивши під нього серйозну технічну базу, озброївши наше

соцзмагання технікою, поставивши питання про опанування нашими ударниками, нашими раціоналізаторами технічних метод техніки капіталістичних держав.

Адже ви собі уявляєте Донбас, що в основному 1931 року змінить своє обличчя, де видобуток в основному провадитимуть механізованим способом. Візьміть метал, де заводи перебувають реконструкцію і раціоналізацію, візьмуть транспорт, де провадитиметься робота за новітніми методами залізничного руху. У хемії, машинобудуванні, всюди запроваджується новітня техніка капіталістичних держав. Усе це ставить завдання найближчим часом опанувати техніку й методи організованої роботи на виробництві.

Наше сільське господарство тепер уже не те, яке воно було раніш. Сільське господарство на Україні, особливо в зернових районах, корінно змінює свою структуру на основі запровадження трактора й машини.

Отже, розгортаючи соцзмагання та вдарицтво, ми повинні зважити всі ці зміни техніко-економічної бази й перевести наше соцзмагання на вищий технічний рівень. Ми повинні поставити перед комсомолом, як серйозну проблему—це поголовне навчання робітничої молоді та опанування техніки передових капіталістичних держав. Бо застерегти собі справу увінчання соцзмагання та ударицтва можна тільки за умовою, що ти знати-меш, як зробити так, щоб поліпшити роботу, для того, щоб замість 10 сівалок випустати більше, як зробити так, щоб нам провести сухе гасіння коксу і т. д. і т. і.

Далі, в світлі завдань реконструкції нашого господарства стоїть проблема боротьби за кадри. Це—одна з головних умов виконання п'ятирічки за чотири роки. Я докладно на цьому зупинитись не буду, бо на з'їзді окремо стоїть доповідь про кадри. Я хочу тільки сказати, що ми, приходячи до свого VIII з'їзду, можемо заявити, що протягом 2½ років наш ЦК, і разом із ним уся спілка, провадили щонайвпертішу, найжорстокішу боротьбу за лєнінське розуміння, партійне розуміння розв'язання проблеми кадрів. Треба сказати, що ми витримали серйозні бої в минулому з профспілками, господарчими та нашими пляновими організаціями, що нашу лінію, нашу боротьбу за утворення своїх пролетарських, політично-письменних і технічно навчених кадрів, що відповідають завданням соціалістичного будівництва—схвалила партія. Питання фабзавучу, питання учеництва, наша боротьба за перебудову вищої школи, за заглиблення політехнізації—усе це тепер набуло великого поширення і є вже акт партійної, акт державної ухвали.

Наше з вами завдання, товариші, полягає в тім, щоб ми ще сильніше, ще ближче підійшли до швидкого розв'язання цієї проблеми. Разом із тим, ми повинні не послаблювати боротьби з рецидивами опортунізму, що є у нас в готуванні кадрів. Нам треба, разом із профспілками, посилити свою роботу в боротьбі за школи фабзавучу, як основну форму готування робочої сили. Адже відбуваються безладні явища—партія визнає, що школа фабзавучу є основа для готування робітничих кадрів, а проте, вони даватимуть 4,8% всієї потрібної нам кваліфікованої робочої сили. Хіба це є основна форма, якщо вона дає 4,8%? Ми повинні домогтись, щоб наші школи фабзавучу з погляду охоплення кількості учнів і якості їх підготовки на ділі були основною формою готування потрібної нам кваліфікованої робочої сили. Нам треба ударити з усієї рішучістю на опортуністичну практику ряду наших господарчих організацій.

Я б міг вам навести ряд прикладів з практики об'єднання «Вугілля». Ми вважаємо за правильне, що ЦК партії змінив керівництво «Вугілля», що він посадив нових людей, які повинні забезпечити запровадження ліній партії. Наше завдання полягає в тім, щоб підтримати цих товаришів, але разом із тим, ми повинні заявити, що у «Вугілля» ще й досі не усунуто

приміє opportunістичної практики в питаннях кадрів. «Вугілля» неправильно підходить до питання кадрів, виявляючи в ньому рецидив-гастевщину. Це — орієнтація на Гастева, на готування робочої сили за Гастевим. Механізація Донбасу, заглиблення зарубної машини потребує для себе такого машиніста, який би не ламав цих машин, а який підносив би продукційність праці, вмів би поратися коло цієї машини. «Вугілля» ж починає посилено запроваджувати гастевщину в готуванні кадрів для механізації Донбасу. Тому ми повинні вжити всіх можливих заходів, до того, щоб сьогодні Донбасові дати потрібні кадри робітників і рішуче вдарити на рецидиви гастевщини в питаннях готування кадрів, що виявляє госпоб'єднання «Вугілля».

Товариші, разом із тим ми повинні всерйоз подумати над створенням умов для гірпромучів, ФЗУ, що на ділі розв'язують проблему відпродукції і випуску потрібної кваліфікованої сили для нашої промисловости.

Разом із цим ми повинні запроваджувати лінію на спільну роботу з профспілками, на всіляку обопільну підтримку в питаннях праці й освіти робітничої молоді. Я повинен тут заявити, що ми маємо недооцінювання від ряду профспілок питання боротьби за кадри. У деяких профспілках є такі недооцінювання: давайте збудуємо велетні — Тракторбуд, Дніпробуд, великі заводи, а щодо ФЗУ і Гірпромучу — давайте зачекаємо, грошей, мовляв, мало. Мені здається це не зовсім так. Будуючи завод, фабрику, шахту треба подумати над тим, а хто працюватиме на цьому заводі, щоб забезпечити лінію партії, подбати за зміцнення складу робітничої класи, його політичну й технічну письменність, класову загартованість тощо.

Питання про броню не має для нас такого значення, як колись. Головне для нас це — підвищення кількості, охоплення учнів по всіх ФЗУ й Гірпромучах, домагаючись здійснення постанови партії про перетворення ФЗУ й Гірпромучу на основну форму готування кваліфікованої робсили й поліпшення якості їх навчання.

На селі ми маємо школи сільського господарства, школи селянської молоді. Реконструкція сільського господарства, могутня хвиля колективізації, спеціалізації сільського господарства вимагають од нас щонайширшого застосування й поширення таких форм готування, що забезпечили б кадрами високої кваліфікації наше сільське господарство, і такою формою мають бути насамперед наші школи.

На основі швидкого здійснення темпів соціалістичної індустріалізації і реконструкції сільського господарства сталися глибокі класові зміни в середині країни. Зміцнилась економічна змичка робітничої класи з основними масами селянства на виробничій основі. Стався рішучий поворот основної маси середняків слідом за сільською біднотою на соціалістичний шлях. На основі суцільної колективізації, партія перейшла від попередньої політики обмеження й витиснення капіталістичних елементів на селі до політики ліквідації куркульні, як класи, цієї останньої підпори капіталізму на селі. Близько одної чверти всіх дворів, колективізованих по СРСР і 34 відсотки всіх дворів по УСРР, за наявності великих радгоспів, а також колгоспів, уже цього року дали країні половину товарового хліба, перекривши долю зернової товарової продукції, що її давали раніше нині зліквідовані куркульські господарства.

У зв'язку з класовими зрушеннями, що відбулись у країні, тепер поновому поставлено питання про підпору радянської влади на селі: «соціалістичні взаємини в СРСР, що спирались також і на соціалістичний сектор, що швидко зростає (велике виробництво в вигляді колгоспів і радгоспів) у сільському господарстві».

«Відтепер у найважливіших зернових районах СРСР село поділяється на дві основні частини: на колгоспників, що є дійсна й міцна підпора радян-

ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ
БИБЛИОТЕКА
№ 108

ської влади й на неколгоспників з бідноти й середняків, які поки ще не бажають увійти до колгоспів, але яких масовий досвід колгоспів безперечно переконає в порівняно короткий строк у потребі вступити на шлях колективізації» (XVI з'їзд ВКП(б)).

Ця широка хвиля колективізації завдяки правильній лінії партії на реконструкцію сільського господарства привела до перегруповання класових сил усередині СРСР. Радянська влада, керована від партії, завдяки цьому, найшла на селі нову міцну підпору в особі колгоспів, що складаються з бідноти й середняків, що остаточно й безповоротно стали на шляху перебудови сільського господарства на основі соціалістичної його реконструкції—колективізації.

У загостреній класовій боротьбі за суцільну колективізацію на основі ліквідації куркуля, як класи, у боротьбі за хліб, комсомол села по-бойовому показав себе активним помічником, відданим борцем за генеральну лінію партії.

У цій боротьбі й перемогах наш комсомол зазнав суворой школи, бойового більшовицького тарту, класового виховання і ідейно-політично виріс, очистився від чужих і нестійких елементів, став тепер справжнім борцем за перемогу соціалізму. І якщо рік тому пленум ЦК партії України дав негативну оцінку роботи комсомолу на селі, то тепер на своєму ж грудневому пленумі він констатував велику роль сільських організацій, у проведенні основних завдань партії на селі. І хіба після всього цього обвинувачувати наш комсомол у притупленні класової боєспроможности, хвостизмі й аполітичності? Хіба, повторюю, після цього можна обвинувачувати нашу наймитсько-бідняцьку й колгоспну молодь, керовану від комсомолу, в байдужому ставленні до соціально-економічних процесів на селі, в її неорганізованості тощо?

Як не дивно—це твердять праві опортуністи. Слідом за мінаєвими, бутиркіними й товстухами т. Коваленко в своїй брошурі слово в слово відтворює ці правоопортуністичні обвинувачення нашому комсомолу, наймитський, бідняцько-середняцькій молоді, обвинувачуючи їх у неорганізованості, бездіяльності на селі тощо.

От, що приміром пише Коваленко в щойно випущеній, за класовою самотою видавництва «Радянський Селянин», брошурі «Молодь, вирушай у похід за суцільну колективізацію».

Він пише:

— «Треба сказати, що міра участі наймитської і бідняцько-середняцької молоді в соціально-економічних зрушеннях на селі, ступінь організованості молоді для соціалістичного наступу, для проведення суцільної колективізації і ліквідації глитаї, як класи, для зміцнення теперішніх колгоспів—примушує бажати кращого, що таку ступінь треба визнати за незадовільну».

«Бідняцько-середняцька молодь у безпосередній організаційно-господарчій роботі мало помітна. У клубі, у сельбуді, на сцені, молодь усе таки помітна, а от щодо безпосередньої організаційно-господарської роботи, то тут молодь з негативним балаansom».

«Причина лежить насамперед у тому, що комсомольські організації не вміють... приховану неорганізовану енергію і ініціативу розбуркати і перетворити її на дійову кінетичну силу».

Тут т. Коваленко дає заперечну оцінку участі молодняцьких мас у справі колективізації сільського господарства. Він визнає цю роль молоді за незадовільну, він вважає, що комсомол у нас не забезпечив роботи з мобілізації мас наймитської, бідняцької і середняцької молоді в справі перебудови сільського господарства.

Мені здається, товариші, що весь досвід нашої роботи й постанови ЦК партії, що дають абсолютну вірну оцінку нашої роботи, спростовують цілком настановлення, що їх дає тов. Коваленко.

У нас сільський комсомол з тими завданнями, що поставила на селі партія, в основному справився, але разом із тим було б цілком неправильно, так у промисловості, як і в сільському господарстві, сказати, що в нас усе гаразд, що у нас нічого поганого. У нас у сільських організаціях є надзвичайно серйозні хиби, і насамперед це те, що ми минулої весни від ряду наших сільських комсомольських організацій мали прояви «лівих» закрутів. Оцінка ЦК партії, дана «лівими» закрутам, що зводяться до неправильного підходу до середняка, є абсолютно правильна, її повністю можна пристосувати до комсомолу. На весні у нас на селі були прояви «лівих» закрутів, що виявилось у неправильному підході до середняка, надмірному адмініструванні, а з другого боку, у бракові потрібно організаційної політичної роботи за перехід бідняцько-середняцького господарства з індивідуального до колективного.

Разом із тим, якщо взяти роботу нашого комсомолу в середкогоспному житті, то тут, звісно, треба рішуче поставити питання про те, щоб чимало посилити свою роль в справі організації праці в самих колгоспах, у справі розгортання соцзмагання, ударництва, посилити боротьбу за виробничі плани в колгоспах для того, щоб комсомол на селі по-бойовому, так само, як і в промисловості, увінчав справу соцзмагання, справу господарчого піднесення і зростання авторитету на селі колгоспів, що вже існують.

Величезні досягнення нашої партії є розв'язання в основному зернової проблеми, остаточний вихід із кризи зернового господарства утворення великого усупільненого сільсько-господарського виробництва. Ленінська партія розв'язання цієї складної проблеми бачила у практичному розв'язанні величезного завдання реконструкції сільського господарства, що його поставив XV з'їзд партії—це завдання об'єднати й перетворити дрібні індивідуальні господарства на великі колективи, побудовані на базі нової техніки, що являють собою найвищу форму зернового господарства. Партія вихід із харчових труднощів бачила й знайшла в організації великих радгоспів і колгоспів, що спромоглись уже тепер замінити куркульське виробництво хліба.

Праві капітулянти й панікери шукали виходу в посиленні продукції й товаризації основних мас селянських господарств, у вільному розвитку виробництва куркульських господарств (Фрумкін). Партія вже тепер блискуче в основному розв'язала зернову проблему, йдучи шляхом організації великих радгоспів і колгоспів. Життя жорстоко посміялося з правих ухильників.

1927 року на Україні засівна площа сягала 108,5% довоєнної, а цього року, не зважаючи на два попередні неуродливі роки, засівна площа сягає вже 122%, при чому засівна площа під харчовими культурами становила 1927 року—105%, а цього року—119% довоєнної. Отже, маємо збільшення засівної площі проти 1913 року на 22% і харчових культур на 19%. Питома вага засівної площі всіх радгоспів у загальній площі України становить—4,6%. Товаровість радгоспів уже тепер становить 65% гуртової продукції при 25% селянських господарств. Переважне число радгоспів у нас на Україні, за винятком радгоспів Цукротресту, повністю механізовано. Якщо 1913 року пересічна товаровість зернових становила 33% гуртового абору, то 1927-28 рекордного року товаровість зернових у селянському господарстві становила 25%.

На стані засівів на Україні праві особливо будували свою теорію деградації сільського господарства. Але, зрозуміло, що це обов'язальська оцінка

цих цифрових показників на Україні, бо не можна не брати до уваги різниці між ладом сільського господарства перед революцією і тепер. Треба мати на увазі, що за довоєнних часів приблизно 70% товарового зерна давали поміщицькі й куркульські господарства, товарність яких була дуже висока: втричі вища за селянську. Але тепер у наслідок Жовтневої революції близько 96% всієї площі в руках селянського господарства, а стан цього селянського господарства ви собі ясно уявляєте. Його поліпшення станеться в міру його реконструкції через організацію колгоспів, озброєних вищою сільсько-господарською технікою.

Перед селом партія поставила великі завдання так з колективізації сільського господарства, як і збільшення засівної площі на весні 1931 року. Завдання комсомолу—мобілізувати всі свої сили, сили наймитської, бідняцької і середняцької молоді на неухильне перетворення в життя цих завдань.

Друге завдання комсомолу—борючись із правим опортунізмом, з редицями «лівацьких» антисередняцьких і антиколгоспних перегинів на селі—на практиці не допускати їх повторення в наступну весняну сільсько-господарську кампанію, перетворюючи наступну засівкампанію у масовий похід комсомолу, наймитської, колгоспної, бідняцько-середняцької молоді за суцільну колективізацію.

Третє завдання комсомолу на селі, у зв'язку з зміцненням колгоспного будівництва і новою політикою партії щодо підпори на стелі є втягнення 100% наймитів і робітничої молоді до спілки. У районах суцільної колективізації зростання спілки має йти головню й переважно коштом передової колгоспної молоді, причому прийом членів до спілки з числа колгоспників має відбуватись на основі індивідуального добору, справді найвідданіших колгоспній справі зразкових робітників громадської праці, вивірених на громадській роботі, на боротьбі з куркулем, працюючих краще в артільному господарстві, ніж у своєму одноосібному. У районах, неохоплених ще суцільною колективізацією треба домогтись широкого залучення до спілки передових колгоспників, бідняків.

Щодо середняків-одноосібників у районах, не охоплених суцільною колективізацією, треба приймати тільки ту частину кращої маломісної середняцької молоді, що віддана інтересам партії, рішуче бореться з класовим ворогом, стоїть твердо за організацію колгоспів і своєю активною громадською роботою створює умови для зростання колгоспного руху.

У зв'язку з колективним рухом на селі перед нами стоять завдання посилити пролетарський провід. Воно має йти лінією того, що: 1) самі колгоспники-комсомольці повинні здійснювати, запроваджувати цей пролетарський провід у колгоспах, 2) коштом збільшення всередині спілки його робітничої пролетарської частини, 3) коштом збільшення партійців і 4) ще рішучішої боротьби за чітку більшовицьку лінію і чіткий зміст усієї діяльності комсомолу, і з рештою 5) посилення керівництва сільськими осередками від осередків виробництва.

Соціалістичні зрушення на селі на основі колгоспного руху і зокрема завдання, поставлені на 1931 рік, висувують перед нами потребу утворити могутні організації комсомолу України. Ми повинні з вами розв'язувати практичні проблеми утворення в кожному колгоспі за ці найближчі 5—6 місяців комсомольського осередку. Це означає, що ми буквально десятки й навіть сотні тисяч передових колгоспників, передової колгоспної молоді повинні будемо прийняти до комсомолу. Ви знаєте, що у нас на Україні має бути колективізовано до кінця 1931 року в степу 80%, а в решті районів від 66 до 68%. Отже, 1931 року має бути в основному закінчена колективізація і на цій базі закінчена ліквідація куркульні як класи.

Тому товариші, основне й вирішальне завдання для комсомолу на селі є тепер боротьба за подальшу колективізацію, за здійснення намічених темпів колективізації порядком поліпшення своєї політичної й практичної роботи на селі.

І остання проблема сільського господарства—проблема тваринництва. Наша партія поставила на 1931 рік завдання в основному розв'язати проблему тваринництва шляхом організації радгоспів і колгоспів. Для нас ясно, що ми повинні йти лінією посилення своєї роботи в розв'язанні цієї найважливішої проблеми сільського господарства. Тепер ми маємо на 1 мільйон голів великої рогатої худоби менше, ніж це було 1923 року і на 1½ мільйони менше, ніж 1916 року. Тепер на Україні ми маємо разом 6.230 тис. голів худоби, або на 200.000 голів менше проти 1916 року і на 400.000 голів менше проти 1923 року. Свиной—2.445 тис., проти 4.620 тис. 1916 року, 2.360 тис. 1923 року і 5.777 тис. 1928 року. Наступного року товарового м'яса на Україні буде тільки 20 мільйонів пудів і то за умови, коли ми на Україні дійдемо збільшення цього року продуктивності великої рогатої худоби на 23% і свиной на 15%. Треба вам сказати, що Україна цього року спожила 54 мільйони пудів м'яса, тоді, як споживання старої Росії становило приблизно 25 мільйонів пудів.

Рішучий курс ми повинні взяти на свиню, вона дуже вигідна. Якщо ми сьогодні візьмемо одне теля і одну свиню, то на 4-й рік від одного теляти матимемо 20 пудів м'яса, а від одного поросяти—2.500 пудів м'яса. Свиня є одно з найрухливіших джерел щодо розв'язання м'ясної проблеми.

Комсомол повинен виявити максимум волі й енергії в розв'язанні серйозного чергового завдання партії на селі—м'ясної проблеми.

НАЦКУЛЬТБУДІВНИЦТВО

Товариші, завдання національно-культурного будівництва є одно з найважливіших складових частин соціалістичного будівництва. Завдяки правильному проведенню генеральної лінії партії, що підпорядковує собі й лєнінську національну політику, ми маємо колосальні досягнення на фронті національно-культурного будівництва. Ми маємо досягнення в галузі загального початкового навчання. Ліквідація неписьменності, боротьба за вищу радянську школу, за політехнізацію і сама практика роботи комсомолу в комуністичному вихованні молодого покоління, що підростає, забезпечують нам правильне проведення національної політики партії у нас на Україні й гарантують остаточне серйозне запровадження українізації. Останнім часом зросла зацікавленість робітничої молоді українською літературою.

Партія поставила завдання 1931 року ліквідувати неписьменність, бо ми знаємо, що з неписьменною людиною соціалізму будувати не можна. Виходячи з цього, партія поклала на КСМ обов'язок ліквідувати неписьменність серед 600.000 чоловіка, з них 375.000 неписьменних та 225.000 малописьменних. Проте, ми з вами цього найсерйознішого завдання далеко не виконали. Який у нас стан на цьому фронті? Ми обстежили 163 районних комітети, де виявили, що на 1-X 1930 року це завдання виконано на 64,5%, з 297.000 чоловіка охоплено пунктами ліквідації неписьменності 188.346 чоловіка. Велика частина невиконання завдання ганебною плямою лягає на такі райони, як: Шепетівка, Мелітопіль, Малинський, М.-Поліський, Маньківський, Носівський та Попаснянський, себто на ті райони, де є переважна кількість неписьменних. Наше завдання примусити всі організації, також і комсомол цих районів, серйозно заходитись коло ліквідації неписьменності повнотою та у визначені строки.

Низький відсоток українців припадає на наші індустріально-технічні школи. Саме цією лінією нам треба натиснути. Нам треба набагато більше

пролетаризувати вищі, зміцнити партійно-комсомольське прошарування та збільшити кількість робітників-українців. Ми в себе, товариші, як і належить нам, маємо в основі своїй українську організацію. Про це свідчать такі дані: зростання українців у складі АКСМУ цього року до 72,6%; в активі українців—до 60,4%.

Набагато зросла юнацька українська преса, наприклад: «Комсомолец України» має тираж 125.000, «Молодий Більшовик»—40.000, «Молодий Робітник»—15.000, журнал «Молодняк»—8.000. Все те, про що я тепер казав, доводить, що КСМ України приходить до свого VIII з'їзду з чималими успіхами в боротьбі за національну політику партії, як у теорії так і на практиці. Наш комсомол на ділі забезпечує готування покоління, що підростає, в дусі ленінського розуміння національної політики, розв'язує на цій основі питання українізації твердо й остаточно.

Запроваджуючи з усією більшовицькою впертістю ленінську національну політику партії, ми повинні ще рішучіше битися за її неухильне запровадження в життя проти російського великодержавного шовінізму, що є головною небезпекою в національному питанні, проти місцевого українського націоналізму.

Товариші. Ми маємо загострення боротьби за молодь та дітей. Тут націоналісти всіх гатунків прикладають свою руку. Ми в багатьох наших школах маємо прояв українського націоналізму в тій чи тій мірі. Деякі педагоги старанно прищеплюють дітям націоналістичний дух. Проте, було б неправильно сказати, що тільки прищеплюють. Там, де в цьому щастить—переходять од слів до діла, організовуючи контрреволюційну організацію.

«На Шевченківщині ліквідовано контрреволюційну організацію». «Спілка прихильників самостійної України» розпочала свою роботу з утворення шкільної ланки, яка провадила раніш легальну роботу коло організації повашкільного навчання. А по тому ця «ланка оформилася в контрреволюційну організацію».

«У Жовнинському районі з такого самого гуртка виросла організація «Гурток визволення України».

Як бачите, тут ми вже маємо справу з оформленими українськими націоналістичними організаціями, що ставили перед собою певні політичні завдання. Якщо ж ми візьмемо прояви українського націоналізму серед уже дорослої молоді, то побачимо чимале посилення націоналістичних проявів. Ось приклад: «Спілка прихильників визволення України» видавала нелегально свій підпільний журнал «Струмок». У цьому журналі було вміщено такі заповіді українців:

I. Одна, єдина, неподільна, від Карпат до Кавказу, самостійна, вільна Українська республіка. Ось національний український ідеал. Хай кожний молодий українець пам'ятає, що він народився для того, щоб здійснити цей ідеал.

II. Усі люди є твої брати, але москалі, ляхи, угорці, румуни й жиди—вороги нашого народу, поки вони панують над нами й пригнічують нас.

III. Завжди й скрізь уживай українську мову.

V. Шануй діячів рідного краю. Ненавидь ворогів. Стався з призи́рством до зрадників і відступників.

Ця сама спілка виробила плян повстання проти радянської влади. Для багатьох таких організацій характеристична тенденція до відродження національної романтики й традицій «Запорізької Січі» і всі вони обстоюють утворення «незалежної демократичної української республіки». Гасло, яким вони закликають до боротьби проти радянської влади, є «захист інтересів селянства», а справді це захист глота.

Алеж ці організації часто намагаються замаскувати свою справжню політичну піку, удаючи з себе оборонців робітників і селян українців.

Ми, українці — молоді робітники й колгоспники — теж маємо українську республіку. Для нас найвищий ідеал є українська республіка, яка включає в собі й тих українців, що перебувають тепер під кормигою Польщі, але республіка, в якій установлена диктатура пролетаріату, в якій керує наша комуністична партія, а не націоналістична, що веде в своїй програмі до реставрації капіталізму, до панування гнобителів. Ось, за що боремось ми — молоді українці — робітники й колгоспники.

Я не навожу вам програми «СУМ», цієї дитини «СВУ». Ми про неї вже багато разів говорили й писали. Через «СУМ» «СВУ» бажала готувати собі «зміну». Але їй, як вам відомо, не пощастило. Молоді робітники й селяни України вірні партії.

Ми знаємо про появу ряду вимог, що йдуть лінією українських націоналістів, — це ліквідація централізованих профспілок, організація окремої столиці для СРСР та РСФРР, про неправильний ніби то розподіл кошторису, про бездіяльність та неправильну роботу Ради національностей. Загалом усе було спрямовано проти принципу організації СРСР, демократичного централізму пролетаріату.

Останнім часом ми маємо також чимале пожвавлення великодержавного шовінізму. Крім того, ми маємо пожвавлення антисемітизму, а також єврейського та польського націоналізму. Загострення класової боротьби і зокрема посилення буржуазного націоналізму відбивається на окремих членах партії й комсомолу, виявляючись у формі ухилів або до великоруського шовінізму, або до українського націоналізму. Останнім часом ми маємо посилення цих обох ухилів усередині партії та комсомолу. До того ж ці ухили набрали своєрідного характеру за своїм змістом. У чому ж єуть, який же зміст ухилів до великодержавного шовінізму та до українського націоналізму?

«Суть ухилів до великодержавного шовінізму полягає в намаганні обминути національний розвиток мови, культури, побуту, в намаганні підготувати ліквідацію національних республік, країв, у намаганні відірвати принципи національної рівності й розвінчати політику партії щодо націоналізації апарату, націоналізації преси, школи й інших державних та громадських організацій» (Сталін).

До того ж дуже часто ось це «махрове» русотяпство приховується зовнішньо під «лівою» революційною фразою інтернаціоналізму. Часто русотяпи, бажаючи замаскуватися, починають міркувати:

Наша країна, мовляв, вступила в період соціалізму. Ми напередодні того, що в основному лідвуємо глитая, як класу, напередодні вирішення фундаменту соціалізму. Навіщо ж нам тоді виконувати гасло партії про будівництво національної культури? Навіщо, мовляв, націоналізувати апарат, школу, пресу, якщо в нас період соціалізму? Як бачите, зовнішньо це ура-інтернаціоналістичні міркування, але справді вони реакційні, нічого спільного з національною політикою партії не мають, бо:

«На ділі період диктатури пролетаріату та будівництво соціалізму в СРСР є період розквіту національних культур, соціалістичних змістом, націоналістичних формою» (Сталін).

Ці люди не розуміють того, що без усебічного розвитку національних культур не можна, як слід, втягнути всіх трудящих і особливо відсталих національностей до справи будівництва соціалізму. Наявність великодержавного шовінізму посилює український націоналізм, суть якого — встановити панування буржуазії.

Який же висновок?

Ухил до великодержавного шовінізму є надбисток опору класи, що

відживає, що в минулому володіла всіма привілеями, що панувала в минулому над рештою, бажання повернути втрачені привілеї. У разі перемоги це призвело б до реставрації капіталізму. Ухил до українського націоналізму є відбиток опору класи, що відживає, ухил колись пригніченої нації, що бореться проти диктатури пролетаріату за встановлення своєї диктатури. В разі перемоги, це привело б також до реставрації буржуазії й капіталізму.

Тимто обидва ці ухили — шкідливі, небезпечні. З обома ними треба провадити боротьбу. Але ухил до великодержавного шовінізму залишається головною небезпекою в партії в національному питанні.

Процеси, що відбуваються в літературі, примушують нас про них поговорити на з'їзді. Ми маємо літературну організацію «Молодняк». Центральний Комітет рік тому дав оцінку «Молоднякові», що «Молодняк» переживає кризу, причому це була в нього криза зростання. Причини, що обумовлювали цю кризу, полягали в тискові дрібнобуржуазної стихії на окремих менше класово-витриманих та нестійких членів «Молодняка».

Цей тиск находив свій відбиток в окремих творах з погляду відбивання соціально-чужих і ворожих нам настроїв. Друга причина кризи полягала в невідповідальності між літературно-політичною кваліфікацією «Молодняка» й завданнями в період реконструкції. А тому ЦК поставив завдання, як перед самим «Молодняком», так і всім комсомолом — усунути зазначені явища допомогти «Молоднякові» вийти на широку арену літературно-політичної діяльності.

Минуло півтора роки. Яку ж оцінку можна дати «Молоднякові»?

«Молодняк» вийшов зі смуги кризи, він цю кризу подолав, він ідейно-політично, з погляду своєї класової витриманості й стійкості набагато виріс, є суттю міцною організацією пролетарської літератури, що посідає одне з основних місць у загальному фронті пролетарської літератури.

Він зробив за певний період великі успіхи в усуненні невідповідності між ідейним рівнем своїх членів, їхньою літературно-політичною кваліфікацією й завданнями реконструктивного періоду. «Молодняк» поліпшив свій зв'язок з комсомолом, а також з робітничою молоддю.

З таким баянсом «Молодняк» приходить до VIII з'їзду комсомолу. А тому абсолютно неправильна й шкідлива оцінка, яку давав «Молоднякові», приміром Первомайський, хоч він од неї потім відмовився. Відняти від «Молодняка» його досягнення в боротьбі за консолідацію пролетарської літератури на Україні, значить до певної міри відняти цю роботу від усього комсомолу.

При всіх своїх чималих досягненнях «Молодняк» має ряд надзвичайно серйозних, великих огріхів. Вони в основному полягають ось у чому:

1. «Молодняк» ще дуже відстає від завдань реконструктивного періоду, в розумінні задоволення здебільшого культурно-політичного рівня мас молоді, насамперед робітничої та колгоспної, високоякісної, ідеологічно витриманою літературною продукцією.

2. Припущення ряду великих політичних помилок, особливо «лівих», як від окремих молодняківців, так і від самого керівництва, і разом з тим наявність сповзання ряду молодняків в окремих творах до правого крила в літературі.

Вони полягають у неправильному розумінні й проведенні лінії партії в питанні попутника та інших літературних організацій. Замість серйозної роботи серед попутників коло їхнього класового розшарування, коло наближення до пролетарської літератури, консолідації навколо пролетарської літератури на основі класової лінії, лінії партії, замість марксистсько-ленінського перевиховання — махаєвська, «ліво»-закрутницька політика, «полі-

тика приголомшення обушком по голові». Пришивання «трубадурів контр-революції» членам інших літературних організацій тільки за те, що вони не в «Молодняку» і не в ВУСППі.

Обвинувачення «Комсомольця України» в буржуазному об'єктивізмі тільки за те, що «Комсомолец України» встановлював співробітництво з рядом письменників, які не уводять до «Молодняка» і ВУСППу але й не є ворожі нам.

Усі ці факти «ліво»-закрутницької політики не дістали відсічі від керівництва «Молодняка». Деякі керівники «Молодняка» самі припускалися цих помилок. Щодо небезпеки й самих фактів сповзання окремих молодиківців в окремих творах на праве крило в літературі, то на цьому «Молодняк» та його керівництво повинні зосередити головний вогонь.

У «Молодняка» все ще мала масова, політична й виховна робота всередині організації, у вихованні та переробленні своїх літературних кадрів, переключування, забігання вперед у питаннях стилю, і ще остаточно не вижиті елементи сектантства.

«Молодняк» перший з усіх пролетарських літературних організацій у нас на Україні підніс питання про боротьбу за стиль, правильно розгорнув боротьбу проти недооцінки від ряду організацій боротьби за стиль. Разом з тим, він переплигнув, забіг уперед на цьому питанні, декларував, що стиль пролетарської літератури — це пролетарський реалізм.

Визначити будь-який стиль, тепер, назвавши його пролетарським, не можна, бо пролетарського стилю ще немає. Те, що тов. Косіор казав про ВУСПП, можна цілком перенести й на «Молодняк». Виходить так: «Якщо ти в «Молодняку» — ти пролетарський письменник, якщо ти не в «Молодняку» — то хоч ти будеш і добрим письменником, задовольнятимеш свою продукцією вимогу реконструктивного періоду, то ти все ж не комсомольський молодечий письменник.

Ось, товариші, це поділення на «своїх» та «чужих», цей прояв сектантства, оголошення ворогами тих, хто не хоче проводити лінію «Молодняка» щодо пролетарського реалізму, — це, на мою думку, невірні настановлення. Це призводить до неприпустимого цювання окремих добрих комсомольських молодечих письменників.

Ви візьміть Первомайського Леоніда. Це добрий комсомольський письменник, всі його знають, але він є «класовий ворог» «Молодняка». Треба заявити, що окремі «молодняківці» та його окремі керівники повинні припинити цювання Первомайського. Це цювання нічого не дає. Воно шкідливе й неприпустиме.

Ми, товариші, за підтримку «Молодняка», ми за всяку допомогу йому, але разом з тим ми будемо рішуче боротися проти всяких намагань, щоб тільки рямцями «Молодняка» обмежувалася вся комсомольська та взагалі молодеча художня література.

Мені здається, буде правильним віднести й до «Молодняка» те, що казав тов. Косіор про ВУСПП — це те, що ми наших письменників, наших літераторів будемо оцінювати не тільки з погляду їхньої приналежності до тої чи тої літорганізації, але з погляду їхньої літературної продукції. Нам здається також, що ми повинні виступити проти намагань ліквідувати «Молодняк» під виглядом консолідації фронту пролетарської літератури.

Коротенько підсумовую завдання, що стоять перед комсомолом України.

Абсолютно зрозуміле те, що наших досягнень ми дійшли тільки найрішучою боротьбою за лінію партії та найрішучою боротьбою з правими й «лівими» так усередині партії, як і в комсомолі.

При самій найрішучішій боротьбі на два фронти, і, насамперед, з правим ухилом, як головною небезпекою, при ідейному і організаційному розгромі контрреволюційного троцькізму — все це було засновком для більшого розгорнення боротьби з класовими ворогами, ми це могли зробити тільки при рішучих наступах на ворога, боротьбою з класовими ворогами, піднесенням ідейно-політичного рівня мас нашого комсомолу та робітничої молоді за найактивнішої участі в усіх процесах соцбудівництва.

Завдання, поставлені партією та всією країною на третій рік п'ятирічки за минулий період, в справі виконання п'ятирічки за чотири роки є програма діяльності всього нашого комсомолу.

Бої, виграні третього року п'ятирічки, дозволять нам перетворити нашу країну з аграрно-промислової на країну важкої іадустрії, вивершити фундамент соціалістичної економіки СРСР.

Дозвольте закінчити на тому, що ми всі свої сили, всю енергію мільйонів молоді, робітників та селян віддамо справі соціалістичного будівництва, справі будівництва соціалізму в нашій країні. (Довгі оплески, вигуки: комсомол України — ура).

(Заключне слово тов. Бойченка буде надруковано в № 2 «Молодняка»)

**„МОЛОДНЯК“ — ЛІТЕРАТУРНИЙ КОМСОМОЛ,
УДАРНИЙ ЗАГІН ПРОЛЕТАРСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

МИКОЛА ШЕРЕМЕТ

РАПОРТ МОЛОДНЯКА VIII ВСЕУКРАЇНСЬКОМУ З'ІЗДОВІ КОМСОМОЛУ *)

Товаришу Восьмий! Ти славно
в боях п'ятиріччя
Я маю за щастя
Молодняківський

несем

Червоний Прапор.

й високу честь

віддати рапорт.

Всьому комсомолу скласти звіт
від токарів ідеологічної

криці...

З усіх кінців стремлять на з'їзд,
вібрують,

дзвенять залізниця.

Вагони,

вагони,

вагони...

З Донбасу ідуть ешелони.

Тільки стукіт,

тільки стугон—

Комсомольський

іде вугіль.

Машиніст—комсомолець,

Кочегар—комсомолець,

Усі хлопці—комсомольці,

а на грудях паровозу, що поїзд віз:

«В подарунок VIII з'їздові»...

Комсомол рапортує з забовів

і лав,

ешелони вугілля

привітвши до старту:

що першим,

з вугільну армію став

на заклик країни і партії.

З'їзду доносим зводки бригад,

в шахтарським блиском в очах:

вдень

і вночі терикони горять,

ведеться

штурм

шахт.

За вугіль країні—б'ємось, як чорти,

в шари антрацити

вгризаємо

зуби.

Ми—комісари максимальних годин

на обушки і зарубні.

Помноживши м'язи рук і ніг

на більшовицьку волю залізню

безперервної праці й для них

ми вимагаємо—для механізмів.

Цикль обкрутити і на бокову—

так працювати—не гідно комун.

Комсомольці Кадівки, Косіорівської лави

Зарубні машини притягли до права.

Гасла кричать через штреки і вулиці:

«Годі зарубними бути прогульницями!»

Товаришу З'їзде!

По звіту ЦК

ти делегатам даватимеш слово.

Прошу з Голубівського ЦКК

Слово надати

товаришу Карташову.

Винахідникові нової системи робіт,

примусив зарубну

робить безперервно.

Ленінська молоде,—це тобі

слава належить

твоїх інженерів!

«Зараз говориться про систему, що
звуть моїм ім'ям. Я, товариші, нічого
не вигадав. Ця система належить всій
робітничій молоді наших шахт, що
вперто працювала над ліквідацією
прориву, шукаючи стежок до максим-
альних цифр видобутку»...

Карташов.

Товаришу Восьмий!

Гарячий привіт

шле комсомол

з Електричного Серця,

що скоро в бетонних грудях заб'ється,—

про нього складаємо

славний

звіт.

Тим ми щасливі,

тим ми горді,

що армія КІМ'у—взяла рекорди.

На зло невірам

і різним спецам

з незаперечним

вакординним

апальомбом

З Дніпрельстанівської

соціалістичної

фортеці

ми капіталізові

пустили бомбу.

Начинену бетоном

в 500.000...

Рекордам світу за нами плестися.

У нас повчितись,

у нас поглянуть,

Як ми стрічаємо промфінпланія.

*) Виступ на з'їзді на доповідь ЦК АКМУ 9-ї 1931 р.

Бригади рекордних
ударницьких
ніг,
до з'їзду йдуть упевненим кроком.
Довосямо, що на 25 днів
раніше од пляну, на Дніпрі,
ліквідовано
прорив середньої
протоки.

Ми вимагаємо
від робітників пера,
від майстрів художнього слова—
написати про комсомольця Гончарова,
ударника ГЕС'у Дніпра;
360 заклопок за 8 годин—
що монтажу турбин.
Товаришу З'їзде,—дозволь спиниться
на комсомолі

соціалістичної столиці.

Нема в нас таких,
і ніколи не буде,
хто не працював би на
Тракторбуді.

Цегли не клад,
бетон не місив,
не рвався вперед
у штурмові ночі.

Товаришу Восьмий!—Ось ми:
бригадири,

штурмовики,
кіннотники!

Кожен із нас, як даси наказ,
раннім рано, чи пізно ніччю,
займе своє місце

в авангарді мас,
в батальйоні червоногвардійців
п'ятирічки

На з'їзд ми приходим,
розбивши вицент
завоювання опортунізму шанці,
звання комсомольця

придбало ще
ім'я почесне місячниця,
Маруся—ударників бетонярів.
Харківський Комсомол—далеко горить
над Тракторбудом Червона Зірка,
що ти запалив—в знак перемоги,
і світло од неї випромінюється широко
на соціалістичну

вірну
дорогу.

Восьмий З'їзде! Ти віриш мені,
в комсомольське одверте

лице.

Це ж ми брали в
штурмову ніч
механічно-збірний цех!

Ти знаєш—слово більшовика
виздійсно вчасно—державна витрата.

Ми обіцяем колгоспним ланам:
за кілька місяців спустить краном
перший

Харківський

трактор.

З прапором славним,
взятим в боях

іде до трибуни,
стає на підняжжя
і рапорт говорить

—перемагали як—
ударницьке Криворіжжя.
Контрольними цифрами,

червоними дошками
рапортують заводи Дніпропетровського.
В струнких колонах, мідні й одностайні
прийшли запоріжці з новим комбайном.
До з'їзду крокує Ленінська молодь
із ХПЗ, «Серп і Молот».
Зустрічний плян на новий рік
розгортає Київський «Більшовик».
Про судна нові на радянській путі
шле по-матроському Андре Марті.
Товаришу Восьмий,—

зимі кінець.

пляни зимові
потрібно закреслити.

Комсомол, як завжди,
перший гінець

в другу
більшовицьку
восну.

З'їзду даєм комсомольське слово:
до оранки буде все готово!

На МТСівському дворі
ремонтуються трактори.

Новенькі, щойно одержані, виволікає
з «Червоної Зірки» сівалки.

Комсомол перепустив скрізь вже,
через трієр чистосортне збіжжя.
Старе село.

щоб доценту
зрубати.

треба нам
прискорити темпи.

Ми виїхали з мандатом
напарті

колективізувати
весь стай.

На ранній повірці
люди і коні.

На кожне місце своє стаємо
Рухницією,

протитазом
про стай оборони

рапортує воєнний Комсомол.
Курки на взводі,

по місцях кулеметів,
ще дула гарячі

од вибуху газу
в них,—

в ділі були,
як міняли інтерв'ю

Пуанкаре—Рамзінних.

Та ми не тільки
військовим звітом

рапорт країні даєм щодня.
Комсомольці—бийці Ленінського заможноту.

армії загального навчання.
Ми горді тим, що живем тепер,

що в кожному з нас двадцять років

що ми будуємо в СРСР
соціалізм в одній країні.

Що молодість жапа
в пилу будівель,
що ми беззмінно стоїмо на зарті,
за комуністичне суспільство нове,
за генеральну лінію

партії.
Тільки той комсомолецъ,
хто в наші дні
через труднощів пройде віхом.

А єсть і такі, що руки до ніг,
сидуть тобі і плачуть:
життя бо в шахтах собаче,
німає повітря дихати,
єтже, «дозвольте поїхати»...

«Я зараз нахожусь в Донбасі і працював уже 7 упряжок. Робота дуже важка, працювати доводиться замість 6 годин 12. Тут життя не людське, а собаче, бо ми одірвані од світу, вночі доводиться працювати, а вдень спати.

Я прошу дозволу поїхати з Донбасу і поступити в школу. У нас з однієї шахти пішло комсомольців мобілізованих 300 чоловіка, тому що робота каторжна, а харчі погані і умови для молодого життя дуже погані.

Яків Глебкін.

Донбас, Ст. Никитівка,
шахта № 5.

І вночі, коли заснули
заснули всі, прийшовши з зміни,
крізь вікно, щоб не почув
уткали дезертири.

Дриманули до вокзалу
то не Нори, Лесі всякі,
Іванів, Грицьки тікали,
а за ними Глебкін Яків.
Не під звуки мелодій
«арзомайської гітари»
в барахлою, як ті злодії,
через шпалі вони драли...
Товаришу З'їзде! Вуглем,

чавуном,
белізмом,

сталаю (пишеться) повість,
як світ старий, перекидаючи

дном
«афілізму»

мчитьс'я поїзд.

Ми в люті нестримнім
стремим уперед

в атаках революційного
виру,

ть в декого з темпів таких
мігрень,

і скачуть з вікна «пасажири».

На повнім ходу,
не в силі спиняють

генеральний поступ
залізний.

Щоб не убитись—треба уміть,
просто в багню м'яке полетіть,
правого опортунізму.

«Я казав, що коли підемо такими ж темпами, як зараз йдемо по питанню виконання рішень грудневого пленуму ЦК про поворот спілки лицем до ви-

робництва, то неминуче за півроку в спілці утвориться криза»...

Бутиркін.

«Криза», «активності брак», «прорив»,
комсомол в перспективі—дирка,
ось про що наговорив
класовий ворог Бутиркін.
Йому ж в унісон,

на України в нас,
на правий вітрець

нагостривши
вука

про «політичне приглушення»
мас

пропищав Товстуха.
І зразу ж із Києва, не спізнившись
подібним тоном озвався Лівшиць.
Ми,

тут же ситлаа
даємо своїм,

на Всеукраїнських зосьмих
зборах:

беспроможність,
пильність

вилазку робить
змичим—

класовий
ворог!

Теорію вже розробив на славу,
про виховання молодого куркуля
в комсомольських лавах.

Мовляв, молоді куркуленки йдуть,
їх треба проїнять

більшовицьким
духом,

Культуру, освіченість
нам несуть...

І лише треба послухать,
до чого нахабство може дійти,
яким ненажерним

куркуль
може стати:

Щоб швидше доскочить
своїй меті,

Він пропонує змінити статут!

«Я пропоную внести в статут чл.
програму пакт про утворення на кур-
кульських районах гуртків ідеологіч-
ного перевиховування (ГІП)»...
П. Лобоз.

Та чим кінчилися
ворожі

наскоки
відомо делегатам—

товаришам.

Як право-«лівацьким» бльокам
спілка дала одкоша.
Добре попало по лобі їм:
Бутиркіним, Мінаєвим, Любовим.
Відповідаєм на опортунізм
Більшовицьким рішучим
ударом.

Масовим набором ударників
розіб'єм ворога в дризок.
Важким комсомольським
молотом

з робітничо-когоспної молоді.
По дахові світу
 пройдемо ми
залізним, кованим кроком.
Так вище збирайся,
 дужче греми—
п'ятирічка
 в чотири
 роки!

**

Товаришу Восьмий! Учасник боїв,
блискучих рейдів, ударних кампаній
Ще ятряться славні сторінки твої,
що їх зберігає
 наша пам'ять.

Та треба прорвати
 часу
 гать,

Треба пробити історії мури.
Що ми встигли в скарбницю дати
Комсомольської літератури?
І я рапторую,

 що всі томи
Прози і віршів перерив;
Про комсомол маємо ми
в літературі прорив.
Мало того,

 що від темпів життя,
Ганебно плетемось в хвості,
Те що й написано—не до пуття,
бо й твори самі не ті.

Читаєш повість
 і соромно аж
до спазмів у горлі—душно.

Комсомол Тенетою
 запертий в саж
в «Гармонію і свинушник»...

Письменник
 до спідників
 розперезавсь,
Порнографізму висипав
 клунок.

І це зветься,
 він показав
побут комсомольських комунок!
А єсть такі,

 що мов циркачі
Канатом обравши пікантну тему,
Зуби ламають,

 як кирпичі,
об «пол-л-ову пробл-л-ему»...
Спіймавши Малашкіну на гачок
пише Донченко «Золотий павучок».

Про що, цікаво, тривогу сурмлять
Донченкові—«Сурми»?

Про зустрічний плян, виробничий прорив,
Залізну ходу п'ятирічки?

Про те, як до дівчини
 страстю
 горить,

і сляну ковта, комсомольців тічка.
Комсомолко дівчино,
 комсомолко жіно!

Чому письменник не може писати,
про вас інакше, як не гвалтувати,
в кожному романі,
через кожну сторінку?
І рветься з грудей

сувора догана:
Як комсомол
 в письменстві дано?

З фінкою, з наганом
в образі сільського хулігана:
«Мою белую рубашку,
 всю порезали ножом,

Мою прежню милашку
 отобрали грабежом».

А Гордієнко і присуд виносить,
 що всюди—
Комсомольці в побуті
 «Поламані люди»...

Ленінська Спілка!
Висока честь—
бути твоім

комсомольським
 письменником.

Та хто, справді,
 таким єсть,
а хто ім'ям прикривається
 знаменням.

Не тим написати,
 упевнені ми,
про комсомол,
 хто стоїть в сторонці.

Комсомольську літературу
 створять самі
ударники—комсомольці.

Не ті, що звикли, з року в рік
до квитка в піджаці
 і звання,

і збившись
 з маршруту
порпаються
 спілкових доріг

в міщанській твані.

А той,
 хто честі
 і шани гідний
Назву поета несе.

Який почуття і статута
 згідно
Комсомолец—перш за все.

Бо є письменники,
 що своє єство
ділять на дві половини:
поета і громадянина.

Як громадянин, ще туди-сюди,
на всякий випадок

серце
 притисне,
а як поет—не зарадить біди—
і може лише «жаліти»
 троцькістів.

«Ніколи шум заводів не забудуть
твоїх околиць димних і ясних
навіки вигнаних, таврованих сини.
І може серце не громадянина, а поета
маліє їх неправих і упертих».

Т. Масенко. «Лобне місце».

Та вже відомо,
куди приводить
Хто любить травку гонораря
жувать.
Учора—боець, палкий комсомолець,
сьогодні стає
дрібним буржуа.
На «нетри душі»
убиваючи час
рахуючи кроки
од вікна
до порогу.

Раптом він
починає
кричати:
В комсомолі нема тривоги!
Тривоги нема,—коли сходять
в огні,

У полум'ї домен
юнацькі ранки.

Та не добратись
йому до них
крізь павутиння фіранок.
І з етажів він тільки уміє
на комсомол

алаяти
помні.

«Тривоги в нас нема. У нас зараз
п'ятдесят відсотків овець, сорок п'ять
підхалімів, «практиків» і боягузів, а
п'ять відсотків «вільнодумців», лібе-
ральних комсомольців, скептиків і
комсомольських «златоустів»...

О. Кундзіч—«Де факто».

І це підносилося,
як «об'єктивний» показ,
під маркою комсомольської
літератури,
звісно.

Та вже сьогодні наспів час
відрати з них ліберальну завісу.
Перший викрив це «Молодняк»—
Критику їх він робив і робить,
Хоч ті й кричали про кулак,
про напостівську ліву головолю,
Р. С. Нас обвинувачувати зараз
ні в чому—
про правильність критики
свідчить те,
Що Донченка, Гордієнка (твори зга-
дувані) вилучено
За ідеологічну шкідливість
з бібліотек.

Товаришу Восьмий
комсомольський
Всеукраїнський
Ленінський
Зліт!

Прийми наш напостівський
молодняківський
письменницький
звіт!

Репорт прийми,
Комсомоле цесів,
колотесів,
авторів,
мартинів і доном!

Од комсомольських робітників
Бойового
літературного

загону,
Товаришу З'їзде!
Ми—перший гарт.
Вперше з'єднали лави залізні
Три року тому,

як пішли в напад
На цитаделі хвилювизму.
Разом виступали

мало не друзі чим
з Гордієнком,
Масенком,

Кундзічем,
Били дружньо й рознесли доценту
україно-фашистські «Вальдшнепи».
Та скоро,

збившись
з ясної путі.

Дехто почав
віддалятися потроху.

Ми далі продовжували йти,
вони ж повернули на
іншу

дорогу.

Не будем шукати
ухилів назви,
Ми просто підводим клясову базу.
Вони ж бо
монатки змотавши

враз.

З ворожих фанфар
затрубили про
«кризу».

думали розкладом взяти нас,
та в відповідь мали кулак залізний,
бо вірно рие кріт історії,
складна діалектики гра.
На українській літературії
Зародження напостівського ядра.
Це ж «Молодняк»

добре вдарив, як
Викрив і виявив «Літературний
Яриарок».

Розвіяв туман
постичних мар.
Розшифрував деякі речі,
Якто: лебедів Драй-Хмар,
І радянських
куркулів Сейчонка.

Годі критиці
в схованки грать,

Мати вид
сором'язної дівчинки!

Треба нещадно
вміть викривати.
Іще в зародку, фашистів
івченків...

І це робили молодняківці—
критики,

прозаїки,
вості;

Били по верогу
з напостівських гармат
з «Молодняка»,

«Молодого Більшовика»,
«Лігавецька».

Відкривали по них критичний вогонь:
Коваленко, Клоччя, Гельфандбейн,
Костюк, Давид, Пронь.
Хоч цього визнать

не хочуть

Ті, що стояли

ніжк,

і ручки мили,

І чути голос писклявих

писака:

«Ми разом творили «Молодняк»,

Та що ви з нього тепер зробили?».

Там нам без уваги придушений писк,

Ми комсомолу

складаєм рапорт.

«Молодняк» приходять на Восьмий з'їзд.

Як комсомольський загін ВОАП'у!

На наших перах

і олівцях

Чорнило загусло ядом смертельним,

Для тих, хто стирає

з свого лиця

Клясову непримиренність.

Хто сам пасує

і зараз не в

сплі,

Диктатором бути

мозку

й рукам,

Хто справу творення пролетарського

стилю.

Передає майбутнім вікам.

«Пролетарський стиль, ми мусимо
утворити й творимо, та прийде він в
усякому разі не на початку першого
п'ятиріччя»...

(Декларація «Пролітфронту»—№ 1).

Ми ж творимо стиль,

гарячим струмком

залізних в могутній потік

п'ятиріччя.

Кожним віршованим

вдалим

рядком,

Кожною прозовою

вдалою

річчю.

На слово-ливарнім,

ударним

заводі

Стилю рушаєм

підойми залізні,

Єдиноспроможною

творчою

методою

діалектичного матеріалізму.

Проти еклектизму,

проти романтизму,

З-під них витрібаючи

лиле плак—

боровсь

і боротиметься

«Молодняк».

Ми рапортуюмо з'їзду

з трибуни

про непохитність

свого на варті.

За пролетарські

літературні здобутки!

За генеральну

лінію

партії!

Були агітпропом художнім

твоїм

в літературних

класових

справах

зброю й вогонь

скерувавши свої.

На головну небезпеку—праву.

Не забуваючи бити також

опортуністів з «лівого» боку,

одбиваючи наскоки

різних безпринципних

бляків.

Товаришу восьмий,—роботи змжж:

на з'їзді з звітах

досягнень

завістю.

Що ж насьогодні дав

«Молодняк»?

З чим ми приходим

до з'їзду?

Ми маєм «Діпо»

роман Зорі,

в побуту залізничного,

сам машиніст,

що

як стрілки дорі,

життя робітничче вивчив.

В досягнення треба вписати мам:

твір «Баланда» Шияна.

Ти, комсомоле, нового посій,

комуністичних в житті здобутків.

то скільки ніг поламали всі

на «Комсомольському» побуті...

Заміняючи клясову суть

біологічним

самечим криком....

І в дикім хорі приємно чути

Петра Радченка «Скрипку».

Серед нацменів

ставимо звітом

Єврейські книжки Файвеля Сіга.

Був би хорошим романом,

не велику

коли б не була психоложства

печать,

великий твір Лева Скрипника

«Будинок примусових праць».

Шахтарські відмітити хочем

оповідання Андрія Клоччі.

Ніхто з нас не зміє

до місця звикать,

в котлі редакційнім ніхто

не варитись—

в колагоспах,

в Донбасі,

в бригадах ЦК,

ми розгорили

культуру

написа.

І вже сьогодні стають помітні
Радін, Німцев, Обідний.
 Потрібні нам також мандрівники,
 такі, як, наприклад, *Трублаїні*,
 щоб знали до точки
 найдаліші кутки,
 меридіани й широти,
 країни.
 Ми з п'єсами зараз
 входим в театр.
 І тут же на з'їзді
 постановить не зайво:
 Закрити фонд ідеологічних витрат —
 малахіянські Мینی Мазайли.
 Перетрусити репертуар,
 нам п'єси потрібні в новому
 плані.
 По культхалтурі—жорстокий удар
 дав Корнійчук «*На грані*».
 Комсомол за драматургію свою,
 що була б актуальністю гостра.
 Розбиваючи СВУ,
 збудовано «*Кам'яний острів*».
 Без жалю рубає шкідництва
 клубок
 п'єса Мокрієва «*Віддай портквиток*».
 Клясовий бій на селі розгортає нам
 п'єса «*Реконструкція*» Мізюна.
 Я знаю, кінчики вух підняли,
 і метерпляче чекає дехто,
 що молодняківці сьогодні дали
 з поетичного сектора?
 Ми з'їздові звіт подати раді:
 Гримайла Я.—«*Вугільні богикади*».
 За промфінплян дає голосні
 Іван Гончаренко, ударні пісні.
 Током металом гарячим блискають
 зібранні в «*Енергії*» вірші
 Крижанівського,
 Працюють в бригадах
 поетів ряди:
 Лисигорко, Саченко, Шпак, Гудим.
 Та ми не для того
 роботи зразки
 Зараз наводим, аби похвалиться;

Ми хочем довести, в умовах яких
 «Молоднякові» доводилось битися.
 Комсомольців—письменників
 кидати в бій,
 варту тримати тривку і надійну.
 Примиренству в письменстві
 протиставить аби
 більшовицьку напостівську лінію.
 Од вас не застраховані,
 не нероби які,
 ми, ясно, робили й помилики.
 Насліддя старого, перекидаючи
 масиви,
 були в молодняківців і творчі зриви.
 Про досягнення кажучи,
 підкреслити хочем:
 а комсомольській літературі
 зроблено мало.
 Та треба труднощів
 Перекоп
 перескочить,
 треба здогнати,
 від кого відстали.
 Від тракторобудівців,
 дніпрельстанців
 від пахарів більшовицького степу...
 До комунізму—без пересядочних
 станцій
 на ударних рекордних
 темпах!
 З письменства знято вузький
 привілей,
 кастовості розгороджено мури.
 Так дужче крокуй покоління
 нове,
 ударників-комсомольців
 в літературі!
 З заводів і шахт—лави потік,
 молодь суне конвеєром стрічки,
 йдуть по генеральній путі
 письменники п'ятирічки.
 Товаришу з'їзде! Більшовицьким
 рапортом
 Клятву перемоги тобі даємо.
 Хай живе Червонопрапорний
 Ленінський бойовий комсомол!!
 4-І-1931 р.

К. МАРЕНКО

ВУГІЛЬНИЙ ПЕРЕКОП

Мов обсмажене,
чорне обличчя
Бриль широкий,
шахтарський «мундир»,
... Як від плуга—
нема і півріччя,
Але твердий
у нас бригадир.
В перекопах
вугільного штурму
Він сьогодні—
новий партизан.
Замінив пориванням—сурму
Обушком—
партизанський наган.
Він забув—
про степи з очеретом
Де багнети—
відплакали дні.
Про нове,
неоспіване кредо
Він складає
шахтарські пісні.
А на заклик
заводу, мартену
Він щоденно
виконує сто.
В нього в серці—
заграви буденні
Хто зломить його може?
— Ніхто!
А на зборах,—
під оплески теплі—
— «Машиністом
нам Шуру послать!»
... Гей, прсщай, обушок—
твої темпи
Буду завтра на врубівій брать.

АНАТОЛІЙ ПАТЯК

(Укр. ЛОЧАФ)

РЕЙД

I.

«Супротивник перейшов кордон, його кіннотні й моторизовані частини вступили в бій з нашими передовими частинами.

Будьмо на чеку!

Настає рішучий момент перевірки нашої бойової готовності.

Показово ударна робота тепер—заклад майбутніх перемог ворогів країни рад.

Переможе той, хто захопить до своїх рук бойову ініціативу.

Переможе той, хто покаже найкращу швидкість і впевнений наступ.

Переможе той, хто піднесе вище прапор ударництва, хто запалить ентузіазм бойового соціалістичного змагання в масі бійців.

Оволодіємо найновішою технікою і складними формами бою!

Технікою на техніку! Удар на удар!».

Подив Червоних.

Безкрилі метелики. Вони не літають. Вони не райдужного кольору. Вони, метелики, рядові агітатори серед численних великих і малих газет, повідомляють кожного бійця і командира про наступ ворога. Ворог хитрий і настирливий. Він напад учинив несподівано. Найрухливіші його частини перейшли кордон, зім'яли прикордонників і невинно посуваються вперед. Вперед, вперед долаючи перешкоди, тримаючи в своїх руках ініціативу.

Наші червоні частини найжачились. Годину тому з штабу корпусу телеграф приніс звістку про події на кордоні, а білі метелики, рядові агітатори, уже в руках бійців і бійці не лише готові до виступу, а й поінформовані про події.

Технікою на техніку! Удар на удар!—вигукує метелик рядками чорних літер.

Єсть удар на удар!—вигукують бійці, ладнаючись у бойові колони і рухаючись назустріч ворогові.

Події розгорталися, як день після ночі. У великому пролетарському місті на заводах гули мотори й трансмісії, бджолячим вуликом гув робітничий колектив, охоплений пориванням творчого ентузіазму. На колгоспних полях спішно убирався хліб і на бурякові лани ставали перші загони ударників.

А шляхами широкими й вузькими, в степи і в діброви—струмками нездоланими покотилося військо. Військо, охоплене пориванням бойового ентузіазму, спішило назустріч хитрому й настирливому супротивникові.

II.

Командир сотні проти повітряної оборони розгладжує на коліні мапу. У мене перед очима стрибає численна сила червоних кружалець, щедрою рукою розсіяних на мапі. Я дивлюсь, як засмагла й пилом запорошена рука командира, цупко тримаючи олівця, швидко бігає по мапі. Крім мене, біля командира стоять командири чіт. Молоді хлопці. Командир їх повчає.

— На жодну хвилину не відривайте своєї уваги від основного завдання—стежити за повітрям. Немає нічого гіршого за несподіваний напад повітряного хижака. Нам доручено охороняти рух полку. Червоноармійці й командири певні, що спокій їхнього руху ми охоронимо за всяку ціну... Ви мене розумієте?

— Так, розуміємо.

— Дивіться. Ось шлях нашого руху, ось сектори оборони. Ми рухаємось перекатами. Остання чота міняє позицію лише тоді, коли середина обозу її мине. Весь полк, особливо артилерія і колона головних сил, повинні бути під захистом наших кулеметів.

— Гляньте, як ми організували оборону,—звертається командир до мене. Олівець зупиняється на кружальцях праворуч соші, потім перестрибує ліворуч. Червоні кружальця переплелися, як стеблини хмелю на лозині.

— Кожен кулемет може допомагати сусідньому кулеметові в будь-якій точці сектору. За такого ладу ми можемо зустрітити ворога завісою кулеметного дощу.

Я уявляю собі картину такої «зустрічі».

Літун не бачить замаскованих кулеметів, що на нього чекають. Перед його очима розіслалася різнофарбна картата ряднина землі. Тоненькою ниткою простягається й тікає ген-ген за далекий обрій соша. Сошою рухаються військові колони людей, гармати, обоз. Літун шулікою скеровує свій літ на колону, щоб розладнати її ряди. І коли вже замигтіли майже під черевом літака колони супротивницького війська, літун несподівано помічає, як його машину поливає залізний дощ. Цей дощ летить не зверху, а знизу, він гризе дерев'яні частини літака роздирає полотно, свердлить метал. Його не чути, видно лише, як він руйнує літака.

Такий зустрічі радості мало.

Від думок мене відриває командир сотні.

— А онде й перший «гість». Дивіться, дивіться, не я казав, що не встигнемо рушити, як у повітрі загудуть чмелі...

Ворожий літак поволі летів вздовж соші. Він був на такій височині, що його шалений літ скидався на повзання черепахи. Командири чіт запитливо глянули на комсотні.

— Ми з вами затримались, хлопці. Ворог нагадує, що темпи треба посилити. Що ж, давайте посилювати, по-ударному. Мапи є в кожного!

— Так.

— На мапи занесено сектори оборони і шлях нашого руху?

— Так.

— Тоді на місця. Я буду з другою чотою.

Командири чіт приклали руки до кашкетів, обернулися й пішли. Обіч дороги, під густими зеленокудрими вербами на них чекали авто. На авті рясніли червоноармійці. Хижа задерши догори цівки, стояли мовчазні кулемети. Авто загарчали, закахкали, здригнули від гудіння могутнього свого серця—мотору і рушили в тривожну путь...

Я їду з третьою чотою. Два кулемети на авті виблискують холодною крицею. Один з них хижо вдивляється єдиним оком своїм у сіре похмуре небо, другий лежить на руках бійця. Гарненька цяцька!

Ми випереджаємо артилерію. Гарматники йдуть біля своїх гармат, сидять на передках, їдуть верхи. Від передка і до щита кожної гармати нап'ято тоненькі шворки й на ці шворки поприв'язувано пуки пофарбованої рогожки. Рогожка нагадує прижовкле сіно. Збоку, з землі оця нап'ята сітка, людини, не обізнаній на засобах маскування, здається нікчемною вигадкою.

Намагаючись перекричати гуркіт мотора, командир чоти звертається до мене:

— Це маскування від повітряного ворога. Сітка не дає тої тіні, що незамаскована гармата, крім того, під сіткою гармата скидається на гарбу з сіном... коли дивитися на неї згори, з повітря...

Я киваю головою. Я знаю закони й засоби маскування від повітряного ворога, але командира слухаю уважно...

Мотор гуркоче і лякає коней. Коні кидаються вбік. Вершники шпилять коней острогами і натягають повіді. Коні рвуться, хропуть і боязко озирються на наше авто. Але сусідство наше продовжується одну мить. Авто мчить, неначе божевільне.

Позаду далеко, далеко одиноким птахом, чорною галкою з'являється літак.

Друг чи ворог?—блискавицею майнула думка.

Командир чоти нервово зворушився на ослоні. Він дивився на темну краплину в небі, яка все зростала й зростала, і на стожку соші, яку ми одмірювали зі швидкістю п'ятдесяти кілометрів на годину.

Мапа підвела. Там, де комсотні намалював наш сектор оборони, де колись при дорозі стояла група дерев, тепер розхриставши ворота дворів—стаборився хутір. Місце нашого сектору залишилося ззаду. Ми його проминули, а літак нас наздоганяв. І в той момент, як спостерігач, одвівши очей бінокля, крикнув «ворог»—авто крутнуло в бік, у тінь дерев і зупинилося. За півхвилини бійці були вже на позиції. На розкарячених триніжках стояли довгошні кулемети. Командир чоти подав команду і в ту ж мить лунко й часто зататахкали кулемети.

Так упали перші постріли того знаменного дня, коли ворог перейшов кордон, а ми рушили йому назустріч...

III.

— Товаришу Загнибіда! Що ви знаєте про ворога?—питає у кулеметника молодший командир.

Кулеметник набиває стрічку набоями. Він підвів голову і не припиняючи руху рук довго дивиться на свого командира. Загнибіда про щось думає,

його думки блукали невідомо де і запитання командира він швидше вгадав, ніж почув та свідомо зрозумів його.

— Ви що, не чули запитання?—спокійно, але насмішкувато знову питає командир.

— Чув. Та знаєте, якось не зрозумів. Ворог перейшов...

— І?...

— І тисне наші частини.

— А ми?..

— А ми рухаємось йому на зустріч, щоб припинити його наступ, затримати, аж доки нам на допомогу з тилу не підійдуть свіжі частини.

— Так... А що ми тут мусимо робити?

Загнибіда знову дивиться на свого командира так, наче хоче спитати... і чого ти до мене прилип? Адже ж добре знаєш, що бойового пляна я за своїх, що мені належить робити, знаю і зроблю на славу.

Але цього не сказав Загнибіда. Нічого він не встиг сказати. Спостерігач, що лежав у картоплинні метрів за вісім від кулемета, крикнув:

— Ворог у секторі номер чотирі!

Загнибіда вчепився за ручку кулемета й крутнув його в той бік, звідки наближався літак. Кілька хвилин ніщо не порушувало тремтячої тиші та гудіння літака. Потім заспівали кулемети. Це був своєрідний дует двох металевих співців. Вони, наче нічні вартові, стукали в стукалки, татахкали, випльовуючи блискавиці вогню. І зачувши пісню наших кулеметів десь далеко підхопили їй бойовий мотив—інші. До них приєднались частини, але розпошені, неорганізовані поодинокі постріли рушниць. Долина, що сховала в свій зелені не одну сотню бійців, урочисто і надто уважно зустрічала чужого літака. Літак, набираючи височінь, давав «двору».

IV.

За всіма розрахунками, до ворога залишився ще один перехід. Це, коли ми таким же темпом посуватимемось вперед, а ворог не послаблюватиме натиску й наступу. Наші бійці наче не відчувають втоми. Близька зустріч з ворогом підбадьорує. У батареїців не замовкає гармонь. Клюб готує виставу. Книгарня в близькому сусідстві з церквою влаштувала виставку й продаж книжок. На перший погляд не можна було навіть подумати, що весь оцей розворушений бджільник завтра прийме на себе перші стусани супротивника. І оці бійці, що після сорокакілометрового походу витанцьовують під гармонь, і ті, що допомагають колгоспникам зсипати в льохи картоплю, і ті, що зібравшись до гурту співають пісень, викликаючи на вулицю старих і малих, і коні, і машини—ніщо не нагадувало своїм зовнішнім виглядом бойового напруження, що опанувало район.

Спокій, витримка, дисциплінованість,

Метелики знову випорснули з шклографа. Крикливими, замурашаними літерами давалося оцінку переходові, підраховано одиниці, що намуляли ноги, що заслабли в дорозі, але залишились в ладу й закінчили перехід успішно.

Навіть ворожі літаки, що так вперто переслідували частину на марші, не принесли великих втрат. Надто уважно стежили і надто сміливо відбивали їхні нальоти кулемети протиповітряної сотні. Тепер кулемети бережуть відпочинок полку. Знову мапу перекреслено багатьма кільцями, що зустрічаючись, переплітаються, обнімаються, показують ту зону повітря, що її грядом вражатимуть кулемети.

Поволі насувається вечір. День згортає крила, як білогруда ластівка і розгортає свої крила темний кажан—ніч. Завмирає гармонь. Замовкає пісся. Втома поклала буйні голови бійців на сухий околот, тиша заколисала їх, а сон обняв, пригорнув і заспокоїв.

Не сплять лише вартові, стійкові, та штаби. В штабах іде напружена робота. Завтра перші бої. Треба розгадати намір ворога. Передбачити всі можливості. Поставити свої частини в таке становище, щоб слово «поразки» викинути з ужитку зовсім.

Ворог хитрий і упертий. Він також не спить. Він мацає ніч. Він перевіряє відомості, що їх здобула розвідка ще вдень. Ворог не спить. Не сплять і наші штаби. Кипить напружена оперативна робота.

V.

У військома обличчя сонне, очі втомлені. Він майже цілу ніч не спав, розв'язуючи з командиром полку бойову операцію. Голову поламати є над чим. Наказом з корпусу поставлено завдання: захопити рубежі й переправи, що в кількох кілометрах села Брусилова.

Попередити ворога, зустріти його, примусити розгорнутися і прийняти бій, доки надійдуть резервні частини.

Є наказ. Треба виконати. А виконати не так то вже й легко. Ворогові до цих рубежів та переправ ближче, ніж нам. Ворожа кіннота рухається швидше, ніж наші піші сили. Змагання не за рівних умов і обставин! Але ж...

Треба затримати ворога! Не дати йому рухатись невпинно, треба виграти час. Є над чим ламати голову...

— Зараз від'їжджає в рейд моторизований загін, ти поїдеш?

— А як же,—відповідаю війському і рухаюсь до авто.

Коли піхота не може змагатися швидкістю руху з ворожою кіннотою, то піхота плюс авто можуть змагатися.

Головні сили прискореним маршем рухатимуться далі за наказом корпусу. А щоб не дати ворогові прийти першим на переправу, його повинен зустріти й зупинити моторизований загін. Так вирішило командування полку.

Восьма сотня на авто. На авто і гарматна чота. На авто гранатокидачі й радіостанція. Загін готовий до далекого польоту.

Командир загону від безсонної ночі, вогко-туманового ранку і нервування—охрип. Його голос як з левідрегульованого гучномовця, то бовкає як дзвін, то шипить як гусак. Відповідальність завдання посилює нервування. Багато помічників, що радять і радять як його найкраще зробити. Але поради ці дешеві, вони не обґрунтовані досвідом. Від цих порад командирів не легше.

Командир з обличчя худорлявий. Високий на зріст. Трохи погнувся вперед. Коли нервує, у нього грає обличчя. Рухався він весь тоді і спокійні залишилися лише очі. Темні, холодні очі.

— Товаришу командире,—звертаюсь я до нього.—Я їду з вашим загonom.

— Добре, ідіть сюди. Оце третя чота. Ви з нею. Товаришу командире чоти, дайте місце ще одній людині.

— Отаке! Де ж я візьму місце? У мене перевантажене авто...

— Ви багато розмовляєте, товаришу командире! Дайте місце людині, ми зразу їдемо... Ваше авто не більш навантажене, ніж інші,—додав він спокійно.

— Добре,—погоджується комчоти і показує мені місце біля шофера.

Командир загону востаннє розгорнув мапу і ще раз перевіряє маршрути. Приходить командир полку. Мовчки обдивився кожне авто.

— У вас усе готове?—звертається до командира загону.

— Так, січас, їдемо...

— Ну, в добру путь.

Нас проважають усі штабісти. Більшість з них знають, що ми їдемо на ризиковану операцію. Відриваючись від своєї частини, наш загін повинен провести глибоку розвідку, знайти основні передові частини ворога і взяти на себе їхній удар.

VI

Загуркотів мотор, авто здригнулося й ковзнуло вперед. Шарпнуло міцніше й покотилося. Покотилося повз хатки, повз обози, бронепанцерники й кухні.

Покотилося наше авто в далекий небезпечний рейд. Аж тепер ми вступаємо в фронтову смугу.

Я їду і думаю:

Отако з прожога влетимо, як курка в борщ. Влетимо в село, де ні розгорнутися, ні спшитися, щоб прийняти бій. Чому б не послати одне авто з стрільцями вперед? Все ж гарантія буде від усякої несподіванки. Може за отією могилкою ворожий ескадрон?.. Може в тому ліску батальйон причайся. Може... Все може, на те війна. А на війні треба бути не тільки сміливим і відчайдушним, треба бути обережним.

А наші авто один за одним мчать, як розгв'яздані, скажені, коні.

Кожна хвилина варта доби, за інших обставин. Мені здається, що ми мчимо вже годину, півтори. Шкодую, що немає в руках мапи, а без мапи не орієнтуєшся. Ми ж не зупиняємось, щоб розпитати про шлях. Нас веде командир, командирові показує наш шлях мапа.

Раптом, несподівано шофер загальмував. Авто спинилося—наче вдарилося об щось міцне й непохитне. Передні машини вже стоять, прикуті до шляху. Туркотять тихо, приглушено мотори. Машина дрижить, як людина, що довго бігла і страшенно втомилася. Коли я сплигнув з авта—бійці вже розгорнулись до бою. Швидко рухались вперед на горбок. Гарматна чота

за хвилину звантажила гармату і стояла на позиції. Радист замурмотів щось риб'ячою мовою. Він викликав полк і передавав до штабу шифровану телеграму.

А навколо подзьобаний рівчачками та горбками широкий безкраю степ.

Скільки? Десять, одинадцять, дванадцять років тому, тут також, як і ми, бійці чекали з кожної балки, з-за кожного кущика і горбка нападу. Напад чинили німці, петлюрівці і гетьманці, деникінці, білополяки й інші, меншого масштабу бандити. Вони топтали оцей широкий безкрай степ чобітьми, і копитами коней. Вони бризкали, як слиною скаженим залізним дощем своїх кулеметів і рушниць. Тут точилася жорстока боротьба між соціалізмом і капіталізмом. Переміг у цих сутичках соціалізм. Переможе він і в майбутнім, останнім рішучім бою...

Я думаю про це. Думки мої линуть далеко назад, у минуле. А очі невпинно стежать за рухом нашого загону.

— Чого вони пішли, хотів би я знати?—питає сам у себе радист.

Він на весь світ незадоволений. Йому не пощастило встановити зв'язку з полком. За себе, як ударника, що всю увагу, знання і сили віддає високоякісній роботі, і за свою радіостанцію йому болить серце.

— Хотів би я знати, чого вони пішли? Коли спіймати отих двох верхівців, що маячили на горбку, то це ж для них велика честь! Машиною їх би вже давно стрижали. А так стоїмо...

Минуло хвилин вісім. Загін повертався, не давши жодного пострілу. Сталася фалшива тривога. Змарновано дорогий час.

— На машини!—гремить хрипкий голос командира.

— Коли б,—думаю,—попереді йшла одна машина як розвідач, ми б не зупинилися й на півсекунди...

І наче вгадуючи мою думку, одна машина відокремилась від нас, звернула на шляшок, що вів праворуч, і помчала щосили в степ.

VII.

Бійці так добре натреновані, що посадка на авто і вантаження гармат відбирає не більше хвилини. Знову рокоцуть мотори, і ми продовжуємо мчати вперед. Чота, що відірвалася від нас і понеслася шляхом на захід—одержала від командира загону спеціальне завдання. До закінчення рейду ми так більше й не бачили цієї чоти. Для нас вона загинула.

Я чую, як молодший командир, підсакаючи на рівчачках, уривками фраз інформує чоту.

— Сьома... німецька сотня... нас викликає... у них переведено підписного листа... на дирижабль «Ворошилов»... зібрали п'ятдесят чотири карбованці... невже ми підкачаємо?

— Та ніколи в світі!—виголошує русявий, височенного зросту, кулеметник-перемінник. У нього пишні солом'яні вуса, широке щире обличчя і весела усмішка. Він колгоспник і ударник.—Наздогнати сьому і випередити!.

— Як ваша думка? Підтримуєте пропозицію Остапчука, щоб випередити?—звернувся командир до всіх.

— Дайош випередити!—була відповідь бійців.

— А тепер, товаришу Татко, скажіть, що має робити наш загін, яке спеціальне покладено на нього завдання?

— Я думаю, товаришу командире, що відповісти не встигну, гляньте, перші авто зупиняються.

Командир кулеметного рою сидів обличчям до бійців, потилицею до моту. Він не бачив того, що діється спереду, він не сподівався, що так швидко зустрінуться віч-на-віч з ворогом.

Як можна було догадатися, ворог ще менше сподівався зустріти в цьому місці нас. Для нього ми наче з неба впали.

Спереду двохнули перші постріли з рушниць. Перша і гранатокидна чота, під безпосереднім командуванням командира загону, пішли в наступ. Бійці спішили неймовірно. Гарматники у вибалку, майже на шляху стали на позицію. Макленка посунулась вперед. Татахнув кулемет. Це ворог прийшов до пам'яті і шле гостинця нам назустріч. Але кулемет ворога погано замасковано. Наші гарматники помітили його і туди скерували вогонь своєї гармати. Короткошия чорна гармата злегка стрибнула і відкотилася назад. Віхоть вогню і звучний вибух сповістили і ворога, і наших стрільців про те, що справа починається під добрий супровід.

Гармата Маклена і чорна трицалівка здається почали змагатись. Вони, міняючи напрям і мірника, стріляють невпинно.

Я кинув спостерігати роботу гарматників і побіг слідом за чотами, що наступали. Спереду стояла неймовірна тріскотня. Наші бійці, майже не пригинаючись, посувалися вперед. Ворог заліг. Я бачу окремі групи його бійців. Вони нервують. Надто рішучий натиск і стрілянина гармат паралізує їхні дії. Відступати треба рівним полем. А наші кулемети косять і косять.

Наші бійці рухаються бігом. Тиснуть. Ось дехто у ворога не витримав, побіг. Покищо—це окремі бійці. Загальна група тримається. Напруження вогню доведено до найвищого моменту. Почали свою руйнацьку роботу гранатокидальники. Кроках у восьмидесяти від групи ворога—школа. На подвір'ї школи метушаться люди. Перше вражіння таке, що в школі стоїть резервна частина ворога. Вона, побачивши невитримку загону, що веде бій, спинить йому на допомогу. Але це було тільки перше вражіння.

VIII.

Наші наступали півколом, охоплюючи ворога з флангів. Гарматники встигли зміцнити позицію—вони висунулися ближче і шрапнеллю проважали ту ворожу чоту, що тікала на північний захід. Переплітаючись з пострілами, пролунало коротке ура. Наші кинулися в атаку.

Коли я добіг до того місця, де розиграно головний розділ драми—все вже було закінчено. Обіч шляху стояла гармата батальйонної артилерії, кулеметна тачанка і два кулемети. Біля них лежали чоловіка сорок бранців, молодих, добре одягнених хлопців. У них стомлені спитнілі обличчя. Бранці сидять мовчки, як люди, що їм на плечі ліг важкий, гнітючий камінь вели-

кого лиха. У вічі своїм перемезжям вони не дивляться. Вони ніяк не можуть звикнути до того, що все закінчено, і що вони бранці. З цим ніяк не хочуть помиритися.

Командир чоти, що командував загonom, нервово палив цигарку за цигаркою. До нього підійшов наш командир загону і політкерівник.

— За складом людей і озброєних я бачу, що ви розвідувальний загін. Скажіть, якою дорогою йдуть головні сили вашої частини?—спитав командир загону.

Бранець здвигнув плечима і всміхнувся.

— Коли ви такий мистець, що згадуєте, яке завдання ми тут виконували, згадуйте й далі... Я вам жодних відомостей про свої частини не дам.

— Бо нічого не знаєте...—насмішкувато зауважив політкерівник.

— Хай буде так,—погодився бранець.

— Що ж, ми питаємо бійців, може вони не такі непримиренні, як їхній командир.

Але даремно звертався наш командир до бранців з запитаннями. Вони неначе в рот води понабирали. Командир загону нервував. Він дістав відомості про те, яка саме частина наступає на цій ділянці, але де головні сили цієї частини, який напрям їхнього руху—цього він не знав і з усього було видно, що від бранців нічого не пощастить взнати. А час ішов. Ми надто довго вовтузилися з бранцями. Вони ж насмішкувато позирали на нас, наче хотіли сказати:

— Отут по коліна в землю влізте, що хочете робіть, загрожуєте, вимагайте,—ми жодного слова не скажемо такого, щоб розкрило карти наших частин. Ми не зрадимо своїх.

І в ту хвилину, коли командир хотів віддати наказа повернутися до авто—політкерівник одкликав його в бік і сказав:

— Ми даремно ламали голови. Відомості треба не в них, а на мапі дізнатися.

— Як?—не зрозумівши спитав командир.

— Надто просто. У їхнього командира є мапа, а на мапі...

— Правильно, вірно,—захрипів командир.—На мапі, як на долоні, всі відомості і про напрям і про рух та зв'язок з іншими частинами, і мапа... правильно. Січас ми цю справу організуємо. А я про це й не подумав...

До загону, що гуртувався при дорозі, надійшов гурт селян. Вони боязко оглядали гармати й кулемети, зацікавлено дивилися на бранців, що з надзвичайною байдужістю чекали на свою долю.

Командир бранець зблід, коли почали хазяйнувати в нього в польовій сумці. Але сила була не на його боці. Довелося скоритися. Лише тоді, коли розгорнули мапу й почали читати відомості про рух і розташування частин, бранець відвернувся і плюнувши сказав:

— Так я вам і залишив вірні відомості... користайтеся... будь ласка, користайтеся на здоров'ячко... Так я вам...

В його словах було стільки ж іронії, як і тривоги. Так могла казати людина, що до останнього не хоче вірити в те, що переможці дозволять собі зазирнути в свято-святих—в мапу. А коли ті на це пішли, бранець пішов на хитрощі, він брехнею хоче збити з пантелику їх.

За кілька хвилин командир нашого загону мав головніші відомості. Не було ніякого сумніву, що ми мали сутичку з боковою розвідкою батальйону ворога. Батальйон ішов дорогою, що на північний захід від Н. Коли врахувати весь час, що ми провешталися з розвідкою, супротивник не лише порівнявся з нами, а й випередив.

Він наближається до переправ, які ми мали захопити і затримати до підходу наших головних частин.

Абняк згорнувши мапу, ховаючи її в сумку, командир віддав наказ рухатися до машин і вантажитись. Бійці, здіймаючи куряву, побігли...

IX.

... І от ми знову шалено летимо. Шлях попсовано. Нещодавно проведено землевпорядкування і це ми не лише бачимо, а й відчуваємо. Машини підстрибують, крекчуть, гуркотять, як навіжені. Киплять радіатори. Пара зі свистом виривається на волю. Шофер з тривогою поглядає то на мене, то на радіатора. Шофер боліє серцем і душою. Тривогу, сумніви й біль я читаю на його обличчі. Він ні про що інше не хоче думати, крім своєї машини. Йому наказано берегти її, як свої очі. Але шофер і без цього машину беріг би, як береже мати дитину. А тут степ безкрай, де-не-де зустрічаються при дорозі дощові калюжі, води ж чистої, гідної води, щоб напоїти запалений мотор—немає.

Кипить і сусідська машина.

— Що робити?—питає мене шофер, нервуючи біля стерна.—Кипить же машина... Гроб, а не поїздочка.

Фактично, шофер питає не мене, а себе. Він знає, що в цій спеціальній справі я йому допоможу, як мертвому лікар. Все ж таки, щоб піднести його настрій, я кажу байдужим переконливим голосом.

— Дотягне.

Шофер з жалем глянув на мене й замовк. Тепер, щоб відтягнути його від тривожних думок, я почав балачку.

— Ви давно вже шофером?—питаю.

Сусіда мій мовчить і немилосердно крутить стерно. Його мовчанка мене не роззброює.

— Ви,—питаю його,—давно вже водите машину?

— Четвертий місяць,—сказав і замовк.

Шлях щодалі гіршає. Із запалених грудей машини зі свистом рветься пара. А обрій тікає, села не видно.

— Звільняється коли?—питаю далі.

— Цієї осени.

— Додому їдете? Ви звідки?

— Полтавської округи. Додому не їду.

— Залишаєтесь на понадстроковій?

— Ні.

— А куди ж?

— У комуну Леніна, на Далекий Схід. Там землі багато, а трактористів мало. Буду трактора водить.

— Це—кажу—найкраще, що ви могли вирішити. Їхати в широкі сибірські степи будувати соціалізм—благородне, почесне завдання. Воно гідне бійців Червоної армії.

— Я так і вирішив. До полку... прийде... зміна. Мені тут залишатися... нема чого. До того ж я... ударник третього року п'ятирічки... знаєте треба... приклад показати... коли агітувати, так.. агітувати прикладом...

Я слухаю його й думаю... Він, оцей селянин, бідняк з Полтавщини, до служби в Червоній армії водив волів за налігач і може вважав себе щасливим, коли доводилось на дядьковій конячці гуцикати, ведучи її напувати.

Його думки були прикуті до налігача, а світогляд його був з долоною завширшки. Два роки перебування в армії зробили з нього нову людину. І головне, людина усвідомила своє місце і завдання в лавах штурмувальників соціалістичного будівництва. Він їде в Сибір будувати велетень-колгосп.

Цікаво, член партії він чи позапартійний? Питаю.

— Ні, знаєте, не довелося якось вступити... думав... та мабуть уже там, на місці... попрацюю, побачать, що за людина... потрібний буду—приймуть, а тут не довелося. Прийшов, не знав, що до чого, майже неписьменний був. Замість підпису закарлючки ставив. Та воно й тепер не... краще...

— Пробачте, кажу, коли б ви тепер тільки й знали закарлючку, вам би не доручили машини.

Він нічого не відповів, лише здвигнув плечима.

Кільки хвилин їдемо мовчки...

— Доручили, а який толк?—знову і сам собі й мені почав скаржитись шофер.—Гроб, а не поїздка. Мотор перегріє... Розпалиться весь... Знав би...

Спереду калюжа У калюжі води—горобцеві покоління. Вода сіра, жовта, брудна, наполовину розбовтана з землею. Але ж вода! Мокра, холодна вода! І шофер загальмував машину.

З такою жадобою, мабуть, мандрівник у пустелі, забувши про все на світі, рятуючи своє життя від лютої смерті, припадає до води, як припали ми до калюжі.

Напували мотора. Ні, брешу, не напували, а годували ріденькою кашкою...

Могорові не дали часу прохолонути. Він закипів знову швидше, ніж ми врзалися в село. А в селі—ворог. Ми вкотилися так, наче нас хто в потилицю гнав. Зупинили машину і роти роззявили від несподіванки. Кроках у десяти від нас, оточені юрбою селян, стоять вози ворожої валки, стоять бійці. Правда, вони від несподіванки роззявили роти ще ширше, ніж ми. Роззявили рота, як гармата пащу, і дивляться. Ми на них, вони на нас.

А тривога все наростає.

Потім, неначе підстьогнуті батогами, наче підхоплені вихором, крутнулися вози, і випереджаючи один одного, помчалися десь у село. За ними слідом мчали піші бійці.

— Так починається паніка,—думаю я, і не розумію, чому з цієї сприятливої хвилини не скористатися командир нашого загону для удара.

Незрозуміння розвіялось, як дим, коли я побачив живий конвеєр. Бійці, виладнавшись від машини до колодязя, передавали цеберку з водою із рук на руки. Бійці напували мотори. Шофери приготували банки і брали воду на запас.

Але в той час, як ми організовували водопостачання, ворог організовано оточував нас.

Густими й пишними садками, поза хатами та скиртами соломи, поза кущами бур'яну, що буйно вкривав городи—повзли до нас ворожі бійці. Припадаючи на живіт, на коліна, з міцно стиснутою рушницею в руках, вони підкрадалися, як хижак до здобичі. Ми—здобич. Гарна, ласа здобич!

Ворог хотів нас захопити живцем. Пострілів не було. Супротивник розраховував надійти непомітно якнайближче і швидким коротким ударом ліквідувати нас. І це може сталося б, якби...

На машині залишався тільки радист. Він їхав, ходив і мабуть спав з навушниками. Доки ми напували мотора, радист пробував піймати полк. Полк не відкликався. Пригадуючи всі можливі випадки примх етеру, радист замріяними очима дивився на городи, на вулицю, на садки. Він перший помітив ворога і зняв тривогу. Кулеметники примусили супротивника просуватись тихше і почати стріляти. А тим часом бійці і шофери носили воду з глибоких криниць, холодну, прозору воду, наливали її в бачки.

Перші машини вже готові. Командир загону віддав команду рухатись. Команду підхопили всі, крім нашої машини. Шофер продовжує запасатись водою. І коли бійці супротивника були від нас кроків на 30, командир чоти не втримав.

— Кидай к бісу цеберку! крикнув він, підбігаючи до шофера.—Кидай, хіба ж не бачиш—нас відрізують!

І в останню хвилину коли, здається, вже не було ніякої надії на порятунк, шофер натиснув ступирі, крутнув стерно, кинув машину вперед і повів її, як на перегонах, швидкою ходою. Навздогін нам лунали часті постріли з гвинтівок, але їх вогонь уже не турбував нас. Ми вислизнули з кільця.

XI.

Командир задоволений. Він зі своєї машини перейшов на мою і сміючись каже:

— Наробили паніки. Там чоту стрілецьку й гарматну розпушили. Тут валці холоду нагнали. Чудова річ—машина. Тут скубнули, там ударили. Там ген-ген налякали і зникли. Шукай нас, лови нас...

— А тепер же куди прямуємо?—питаю.

— Як, куди? Переправи захопимо.

— Коли пощастить нам це...

— А чому б і не пощастило?!

— Довго ми дуже вовтузилися з бранцями, довго напували машини. Ворог теж не спав. Він або ж захопив уже переправи, або ж захопить раниш, ніж ми там будемо...

— То це ми ще побачимо...—сказав, щоб себе заспокоїти. Та не заспокоїв. Хвилювався.

— Шофер, шофер, нажимай братішка! Давай максимальну швидкість, ми мусимо перші приїхати на переправу.

Але й з мотора, більш, ніж він може дати, вимагати не можна. Машини мчать, аж у вухах вітер свистить, а командир підганяє:

— Швидше... швидше... швидше...

Минули Н. Втретє сьогодні минаємо. Помчали далі, і коли виткнулись на горбок побачили:

— Колоною іде ворог. Колоною поспішає. Уже відрізав нам путь, не проскочимо повз нього. Ні, не проскочимо! Хіба прорвемося?

Степ рівний. Небо сіре, наче туманом заляте. Позад нас село, а за ним ворог. Спереду нас—теж ворог. Машини зупинились. Командир розглядає в бінокль недалекий обрій. Дорогою на північний схід простує колона. Не менше, як батальон. Ворог. Командир так розглядає колону, наче вимірює віддалення для стрибка.

Націлитись і стрибнути.

— Вперед!—лунає команда, і машини, здіймаючи куряву, вилітають на горбок. Бійці, наче яблука з яблуні, летять з машини на ходу, і мов підхоплені вихором, біжать вперед. Я не бачив, коли звантажували гармату. Мені здавалося, що вона сама стрибнула і прямою наводкою забухкала по колоні ворога.

Кулемети працюють, як найударніші ударники. Загін—сконденсованою бригадою ударників рветься вперед. Бійці повзуть по землі, перебігаючи від грудки до грудки і стріляють, стріляють. Степ ожив.

Ворог зупинився і покvapливо почав розгортатись для бою. Ми били його у флянк і примушували під шаленим вогнем наших кулеметів, гармат і рушниць змінити напрям руху і розгорнутись.

Ворог наш виклик прийняв. Ми його роздратували. Він перейшов у контр-атаку, затукотили десятки кулеметів, степ наповнився зиком оливо. І тепер я зі всією ясністю побачив нашу помилку. Ми надто подалися вперед, ми не сховали за закриття свої машини, що були прекрасною мішенню для ворога. Коли командир наказав машинам відійти назад, було вже трохи запізно. Втрати загону були величезні людьми і машинами. Один по одному вибували з ладу бійці. Вибуло три машини.

Становище скрутне, важке, щохвилини гіршає.

— Ну, політрук, попали в перепльот?—показуючи білу пінку зубів, питає політкерівника командир гарматної чоти.

— Прикіпає, товаришу командире. Отуто, мабуть, на горбку доведеться поставити точку нашому рейдові.

— До точки ще далеко,—хрипко обзивається командир загону і остаточно зриваючи голос кидає в тріскотнюву команду:

— Перекатами, стримуючи ворога, відходити до машин.

А роздратований ворог тисне й тисне. Невеличкими групами бійці супротивника швидко накопичуються на лівім флангу нашого загону. Маневр простий. Відрізати нас від машин, не дати наживати п'ятам.

...Відірвалися. Втекли. Зупинились у вибалку біля городів села Брусилова.

Далеко за обрієм, як за високим і товстим муром, строчать невтомні швачки—кулемети. Луна до нас ледве-ледве докочується. Але від цього не легше. Ми оточені. Ворог спереду, ворог ззаду. Загін має великі втрати. Машини пожмакані. Люди до смерті втомилися. Командир ламає голову над мапою. Він шукає такого місця, де б можна було прослизнути непомітно, або найлегше продертися силою до своїх.

— Що, командире, дотанцювалися?—питає політкерівник.

— А... не заважай. Бачиш, їхати нема куди...

— Подумаєш, лихо!—(командир кулеметної чоти, як напочатку рейду, бадьорий і веселий).—Підемо тили ворухити—фронтовий настрій псувати.

— А бензина?—резонно втручається в балачку шофер.

— А люди голодні...

— А втрати, що зменшили нашу боєздатність наполовину?

Розгортаються суперечки. Мапа в сумці. Машини в гніні дерев. Люди нерухомо лежать на зеленій траві. Вибалок і дерева околиці села нас ховають. Небо сіре, чап'яте судільною коврою хмар. Вітер гонить хмари на захід. А ворог з заходу тисне наші частини на схід. Нас не тисне. Ми сидимо в пастці.

Радист щось муркоче своєю риб'ячою мовою, але етер нам зрадив. Жодної звістки ні від нас полкові, ні від полку нам. Радист, безсилий боротися з примхами радіостанції. Тоді підводиться наш командир загону і голосом хрипким, надірваним надлюдською роботою і напруженням останніх днів, відає наказа:

— Командиру першої чоти. Два рої в розвідку городам, до переправи, ось дивіться мапу. Сутички уникати. Зібрати відомості про стан охорони переправи і можливість прориву. Підемо на прорив, бодай, що буде!..

За півтори години скаженої гонитви, ми прилучилися до батальйону. Наш блискучий рейд закінчився жорстоким, пекучим боєм біля села З., де наші червоні частини терпіли великі втрати від невтомного і настирливого ворога.

Рейд восьмої сотні—не вигадки. Ні, це факт. І цьому рейдові на розгляді передостаннього етапу маневрів командувач війська т. Якір дає блискучу оцінку. Рухливість машини, побільшена на виучку та ентузіазм бійців—дали чудові наслідки. Ворога збито з пантелику, його затримано, розгадано намір, відхилено від основного напрямку і виграно час. А виграти час—уже напіввиграти перемогу...